

Səna mala Yohana Məncəu

Səna mala Yohana ka à giləi a bəkú mənana aməkpata Yesu na arə kum patanni ace pabamuru malea a bani ka. À giləi ace pe amə balle tsəkbaləu andə bəkbabum, sə kwarkiru ace do nə məsəcau abalə apwari mala tanni andə patanni.

Bangula mənəi yì maləmce ka lùmsə nə asəna aba bangjo, andə asəndəmba, andə agir-ləmdəa mana aməkpata Yesu mənana didyal ka à nè gandə bwaltea, səama a ban acilia abwana kat ka à duk gir'səmbərəa. À camarə bəsələki nacau mala asəngir aba bangjo arə anjar dāngdāng, mana ləmdə ama aməno yì agir kat ka, à nè kum-ban a koya nza mala bwapəndəa. Mugula cau mənana abaləi ka nda mənana ama, nə ban Kərəsti Mətalabangjo, sə Bakuli nə limurəm amur abi-məbura kpapia kat, a masələate, kat andə Shetan, sə nə mbwe ka abwana male amə'məsəcau nì tangnakusəu mala atsəkbu mala bəsa kùli andə bəsa banza, bə mənəi yì limurəm yì lumsəna ka.

Agir mənana abaləi ka

Mən Cau1:1-8

Mən səne aba bangjo andə acauterəa aban ká aban a'ikəlisiya tongno-nong-bari1:9--3:22

Maləmce mənana à lanzə kúni nə agbatali myang tongno-nong-bari ka4:1--8:1

Anjawe tongno-nong-bari8:2--11:19

Dəragon andə anyambikea bari12:1--13:18

Asəndəmba aba bangño dāngdāng14:1--15:8
 Bumlulla mala Bakuli abalə atasau tongno-
 nong-bari16:1-21
 Kidikea mala Babila andə limurəm amur
 nyambikea, andə məbangnəa mə'nyiri, andə
 Məbealbikea17:1--20:10
 Masələata bashi20:11-15
 Bəsa kuli, andə bəsa nzali, sə bəsa
 Urəshalima21:1--22:5
 Masələata cau22:6-21

*Cau mənana Yohana bang
 amur mənə yì Səna ka*

¹ Mənə ka nda səngir aba bangño nə bu Yesu Kərəsti mənana Bakuli pe wi acemənana bə ləmdəi aguro male agir mənana duk púp à nə yia kutio, banì pà nə sau raka.* Yesu túr məturonjar male bə yì mənəgi mənə yì girsəna aba bangño ka a ban guro male, Yohana.

² Yohana yì bang gír mənana kat səna, amur Cau mala Bakuli, andə agir mənana Yesu Kərəsti pea sə nea ka.

³ Bwa mənana kə bal acau mala bangnəa† mənə nə loasə giu, andə abwana mənana à kə oe, sə à kə kpata agir mənana à giləia abaləi ka, à ndanə tsəkbu, acemənana pwari pa mala agir mənə ka gbəshinə tù.

* **1:1 1:1** *banì pà nə sau raka* ko <<akaurəa, dəndi pà kəm dāng>>

† **1:3 1:3** *Bwa mənana kə bal acau mala bangnəa*: Ko <<Bwa mənana kə ballia abwana acau mala bangnəa mənə bəà oè.>>

*Makkun mala Yohana aban ká
aban a'ikəlisiya tongno
nong-bari*

⁴ Cautera mənia ka pur a banam, Yohana, aban ká a ban a'ikəlisiya tongno-nong-bari aba nzali Asiya.‡

Ən nggə shamba wun bəwamuru andə do rəpwala mənana à kə pur nəban Bakuli ka. Yì Bakuli ka nda mana ndakam ado, mənana ndakam a pwarian, sə nda mənana nə pək kəm a dəmba ka.

Dəm ngga ən nggə shamba wun bəwamuru andə do rəpwala mənana à kə pur nəban abangno tongno-nong-bari mənana à nda a bədəm bunomurəm mala Bakuli ka.§

⁵ Sə ən nggə shamba wun bəwamuru andə do rəpwala mənana à kə pur nəban Yesu Kərəsti ka. Yì Yesu Kərəsti ka nda mə'nakún mala Bakuli aba məsəcau, mədəmba mala aḃwana mənana à kə loapi bembə anzəm lú ka. Sə yì nda mə'yálmúrû amur amurəma mala banza. Yì nda mənana earməsə səm, sə panzəna səm abalə acaubikea ma'səm nə nkila male,*

⁶ sə nyesə səm, səm pələna apəris a Domurəm mala Bakuli, yì Tárri ka. Bè gulo kat andə rəcandəa duk male, məsələate pə kəm dāng!† Bè do anggo.

⁷ Wu səni! Nɔya kə yiu
andə apərbang ngga.
Koya məsəu ka nə səni,

‡ **1:4 1:4** *nzali Asiya*: Mənia ka nda nzali Asiya a nza mala nggwamnati mala amə Roma. § **1:4 1:4** Balli gbal aba: Pur 3:14.

* **1:5 1:5** Balli gbal aba: Ang 89:27. † **1:6 1:6** Balli gbal aba: Pur 19:6; Isha 61:6.

kat andə abwana mənana
 à zubi nə kadə ka;
 sə akún mənana kat a banza ka,
 à nə bua atəcau məle.
 E, anggo sə bə pa!‡ Bə do anggo.

⁸ Bakuli Mətalabangŋo na ama, <<Mə nda Alfa, ən tita agir kat, sə mə nda Omega, mə nə masələ ta agir kat. Mə nda mənana mə ndakam ado, andə mənana a pwarian, andə mənana kə yiu a dəmba ka. Mə nda mənana nə Rəcandəa ən Karmur Gulo kat ka!>>§

*Yohana sən Mətala səm
 mənana loapi bembe ka*

⁹ Mim Yohana, mə'eam wun andə bi wun aba nutanni, sə aba Domurəm mala Bakuli, andə ganderəu, amənana à duməna ma'səm aba Yesu ka, mə nda aba luran mənana à tunəki ama Patmos ka. À twalam à yì tūrām akani acemənana ən hamnə cau mala Bakuli, sə ace nakún Yesu ka.

¹⁰ A pwari mənana à tərri ace Mətalabangŋo ka, Bangŋo mala Bakuli em, kara ən ok bəkə giu məcandəe kəla bua mala njawe, a nzəmam.

¹¹ Kə na ama, <<Gilə agir mənana a kə sənia ka aba maləmce. Sə wu teri aban a'ikəlisiya mənəia tongno-nong-bari ka, amənana arə anggea-là Afisu, andə Səmirna, andə Pargamu, andə Tiya-təra, andə Sardis, andə Filadefiya, sə Lawodisi ka.>>

¹² Lang ən pələa mə nə sən yana bwe nakiyam cau ka, kara ən sən apitəla zənariya tongno-nong-bari. ¹³ Aban came abalə apitəla mənəia à cam ka,

‡ 1:7 1:7 Balli gbal aba: Dan 7:13; Mat 24:30; Mar 14:62; Yoh 19:34-37; Zak 12:10. § 1:8 1:8 Balli gbal aba: Pur 3:14.

bəbwa ndakam <<kəla Muna mala Bwa.>>* Bwe oasə daura məlime mənana yi suləo arə akusəi, sə mārə bugir zənariya a kikili.

¹⁴ Bamuri andə nyang-múrí ka aməpwasəe na kəla buke, à pwasə pwapwat kəla talimbulo; sə aməsəi na kəla lasə bəsa mənana kə earki ka.

¹⁵ Akusəi kə tà'nzama kəla bolo-ntùl məbanghe mənana nggangsəa aba bəsa-ntul ka, sə nacau male ka gí na kəla gəshi gəggəli mala nggeamúr aba songnəo male.†

¹⁶ Bwal anlero tongno-nong-ɓari a bui-məli, sə nggeabyau mənana nə akúní məceauwe ɓari ka, puro a ɓakuni. Baməsəi kə tà'nzama kəla ta mala pwari aba zəkya male.‡

¹⁷ Lang mə nə yia səni ka, kara ən kpa a nzali a kusəi kəla ɓwa mənana wuna ka. Pələa yi tsək bui-məli a murəm sə nam ama:

Bangciu ɓə kəa pakko dāng! Mə nda Mədəmba, ən tita agir kat, sə mə nda Mətankwang, mə nə masələ agir kat!§

¹⁸ Mə nda mənana nəyiləmu ka. Didyal ka ən wú, sə səni, mə ndya nə aməsəam ngga, masələate pə kām dāng. Akyí mala Lú andə Domurəm mala Lú ka à nda aba buam.

¹⁹ Gír mənana a səni ka giləi; amənana ado, andəa mənana à nə yia pə anzəm amənia ka.

²⁰ Mənia ka nda ɓá cau ɓa-səmbərəa amur anlero tongno-nong-ɓari mana a sənia aba buam-məli, andə ɓá cau ɓa-səmbərəa amur apitəla zənariya tongno-nong-ɓari ka. Anlero mənía

* **1:13 1:13** Balli gbal aba: Dan 7:13; 10:5. † **1:15 1:15** Balli gbal aba: Ezək 1:24; Dan 10:5,6. ‡ **1:16 1:16** Balli gbal aba: Pur 34:29.

§ **1:17 1:17** Balli gbal aba: Isha 44:2,6.

tongno-nong-ɓari ka, à nda ka aməturenjar mala a'ikəlisiya tongno-nong-ɓari, yi akpapi mala aməkpata Yesu. Sə apitəla tongno-nong-ɓari ka, à nda ka yià a'ikəlisiya tongno-nong-ɓari.

2

*Cautera a ban ikəlisiya
mənana a Afisu ka*

¹ Giləi məturenjar mala ikəlisiya, mənana a Afisu ka, ama:

Mənia ka nda cauterəa mənana pur nəban Yi ɓwa mənana ɓwal anlero tongno-nong-ɓari a bui-məli, sə kə gya abalə apitəla zənariya tongno-nong-ɓari ka.

² Ən sūrənà rə atúró mô, andə məsəkang-kangɲa mô arə túró, andə munyi mò aba tanni. Ən sələnə ama we ka, a kə earnə abwana amə'bealbikea ɗang. Abwana mənana à bang ama à nda ka amə'mishan, sə nda raka, a mwamngginia, sə a kumia ka amə'nyir na.

³ Ən sələnə ama we ka, a cam kàngkàng, a dum nə gandəreu aba nutanni ace lulləam, sə a aulə ɗang.

⁴ Səa ma mənia ka nda gir mənana ən earnəi a rəò raka: A pələni earceareu mô mədəmbe nzémó!

⁵ Denyi nə bancame mô mənana a ndakam ɗiɗyal sə a yi kpa ka! Pələ nzémó arə acaubikea mô sə wu nyare arə agir mənana a pakkiyi ɗiɗyal atadəmbe ka. Bə a pələ nzémó arə caubikea mô a pwanzali raka, mə nə yipò, sə mə nə yia twal pitəla mò a ban came male.

⁶ Aḃa mənə she ka gır mənana banboaram nəi a rəð ka nda mənəia ka: A binəməsə pakkiagir bealbikea mala amə Nikolata, amənana mim gbal ka ən binəia ka.

⁷ Bwa mənana ndanə kir ok ban ngga, bə ok cau mənana Bangjo kə banggi a'ikəlisiya ka! Koya bwa na mənana kat cam kəngkəng sə limurəm ngga, mə nə eari wi bə li bəlanggun mala nggun yiləmu mənana a baban mala Bakuli ka.

*Cautera a ban ikəlisiya
mənana a Səmirna ka*

⁸ Giləi məturonjar mala ikəlisiya mənana a Səmirna ka ama:

Mənəia ka nda cauterəa mənana pur nəban Yi bwa mənana nda Mədəmbe andə Masələate, mənana wū sə lo nə yiləmu dəm ngga.*

⁹ Ən sələna rə ce tanni mənana a nda aḃaləi ka. Sə ən sələna rə ce tər mō, sə kat andə mənə ka, a nda məkume! Mə ndanə sələe mala acau kidikibwa mənana amə binəməsəo bang amuro ka; yia ka à nda ka aḃwana mənana à twalī bəmuria ama à nda ka amə Yahudi, sə à nda raka. Aḃwana mala ndakpapi mala Shetan na.

¹⁰ Bangciu bə kəa pakko arə tanni mənana ndo nə kúmmō ka dāng. Səni, Shetan ndo nə nggá oasə abea aḃwana atə wun a ndəkurban ace mwam wun, sə ndo wun nə kum tanni məkwanə arə anonggio lum. Wu bwal pəbamuru ma'wun a banam pepè, ko bə nə ká lú ka, sə mim ngga mə nə pa wun tangnakusəu mala yiləmu.†

* **2:8 2:8** Balli gbal aba: Isha 44:6. † **2:10 2:10** Balli gbal aba: Dan 1:12.

11 Bwa mənana ndanə kir ok ban ngga, bə ok cau mənana Bangjo kə banggi a'ikəlisiya ka. Bwa mənana limurəm ngga, baria lú, pà nè je dāng ko bəti.

*Cautera a ban ikəlisiya
mənana a Pargamu ka*

12 Giləi məturonjar mala ikəlisiya mənana a Pargamu ka ama:

Mənia ka nda cauterəa mənana pur nəban Yi bwa mənana ndanə nggeabyau məceauwe mana akúni nda bari ka.

13 Ən sələna ama ban mənana a ndakam nə do ka, buno-murəm mala Shetan nda a banì. Sə kat andə məno ka, a cam kàngkàng aba kpatam. A makgìr pabamuru mô a banam dāng, ko a nggearə bákú mənana à wal-lú Antipas, mə'nakunam mə'məsəcau nì, mənana à wal-luí acem, a nggea-là mə'wun, àkè ban mənana Shetan duki kam ngga.

14 Səama mə ndanə agir bəti mənana ən binəcea a rəò ka: A kə earnə abea abwana a bāləo mənana à bwal kanigir mala Bil'am, yi bwa mənana ləmdəi Balak njargula mənana nə tsək amə Isərayila bəà bwarki tanjar ka. Yi kania wia, bəà li gırlina mənana à tsəi atə ankúl ka, sə bəà pak caubikea nongginə-rəarəu.‡

15 Dəm ngga a ndanə abwana mənana à kə kpata kanigir mala amə Nikolata ka.

16 Pwanzali, nying buo arə acaubikea mô. Bə ana raka, mə nə yipò nə yasələban, sə mə nə ká né

‡ 2:14 2:14 Balli gbal aba: Bal 25:1-2; 31:16; Nggur 20:18.

munəo arə abwana mənəo nə nggeabyau mənana a kunam ngga.

¹⁷ § Bwa mənana ndanə kir okban ngga bə ok cau mənana Bangjo kə ne a'ikəlisiya ka!

Bwa mənana kat cam kəngkəng limurəm ngga, mə nə pè wi girlina-manna, mənana à səmbərəi a kùli ka, bə li. Dəm ngga mə nə pe wi tali məpwasəe mənana ndanə bəsa lulləu mana a nyouləi amurí ka. Lulləuī ka, kəbwa sùrəi dāng she kə yì bwa mənana à pè wi mənəo yì tali-pwasəa ka.

*Cautera a ban ikəlisiya
mənana a Tiyatəra ka*

¹⁸ Giləi məturonjar mala ikəlisiya mənana a Tiyatəra ka ama:

Mənia ka nda cauterəa mənana pur nəban Muna mala Bakuli ka. Yì nda bwa mana aməsəi kə earke kəla lasə bəsa, sə akusəi kə ta gəradəu kəla bolo məbangje mənana à koləi ka.*

¹⁹ Ən sùrə atúró mô. Ən səna earcearəu mô, andə pəbamuru mô a banam, andə túróperi mò, andə munyi mò aba gandərəu. Sə ən səna lidəmba mò abalə amənia yì agir ka kat.

²⁰ Səama mənia nda gır mənana ən bínəi arəo ka. A kə eari Jezebel, bəwama mənəo tunəki bəmúri ama mābangnəa ka, kə tsək aguro mem bəà bəwarki tanjar, bəà li girlina mənana à tsəi atə ankúl, sə bəà pak caubikea nongginə-rəarəia.†

§ **2:17 2:17** Balli gbal aba: Ang 78:24; Isha 62:2. * **2:18 2:18** Balli gbal aba: Dan 10:6. † **2:20 2:20** Balli gbal aba: 1Amur 16:31; 2Amur 9:22,30; Bal 25:1.

21 Ən kúndəô arəi bə pwanzali bə pələ nzəmi arə acaubikea male, sə eare ama nə pələə nə nying kidi ki mala nongginə rəarəu male dāng.

22 Ace məno ka, mə ndo mə nə túrí aba rəkwana məbike mənana nə nongsəi a kala aba tanni kərkər ka. Sə abwana mənana à pak caubikea nongginəban andə yì ka, à nə tanni gbal atə kərkər, she bəə pwana'nzali à nyingnənə agir bealbikea mənana à pa andə yì ka.

23 Mə nə twalta aməkpate nə lú. Anggo sə a'ikəlisiya kat nə sələ ama Mə nda mənana ən nggə sən babum andə denyicau mala koyana le ka. Mə nə pè koyana atə wun ngga tangnakusəu mala gır mənana pak ka.‡

24 Sə cili wun a Tiyatəra, wun mənana kat wu kə kpata məno yì kanigir məbane raka, yì wun mənana wu kutio aba sùrə kanigir nyir mənana abea abwana tunəi ama <<agir ba-səmbərəa məlime mala Shetan>> ngga raka, ən nggə na wun ama: Pa mə nə tsəka wun bə kəgır mədəmbərə amur mənana ən pana wun ngga dāng.

25 Səa ma gır mənana wu ndanəi ka, wu bwali kàngkàng she bən yina ka.

26 Bwa mənana limurəm, yì mənana kpata cau mem aban ká masələate ka, mə nə pè wi gara-murəm amur anzali. §

27 <<Nə yália nə gara bolo;
sə abwana mənana

‡ 2:23 2:23 Balli gbal aba: Ir 17:10; Ang 62:12. § 2:26 2:26 Balli gbal aba: Ang 2:8-9.

à binəcau ka,
 nə arkia, nə mesəkia
 mwashat-mwashat
 kəla mgbakkəra nkenye.>>*

²⁸ Mə nə pè wi mənəia yì rəcandəa, kəla mənana
 Tárrám pam ngga; sə dəm ngga mə nə pè wi
 nlero dəmbari!†

²⁹ Bwa mənana ndanə kir okban ngga, bə ok
 cau mənana Bangjo kə banggi a'ikəlisiya ka!

3

*Cautera a ban ikəlisiya
 mənana a Sardis ka*

¹ Giləi məturonjar mala ikəlisiya mənana a Sardis
 ka ama:

Mənəia ka nda cauterəa mənana pur nəban Yi
 bwa mənana bwal abangjo tongno-nong-bari
 mala Bakuli andə anlero tongno-nong-bari a bui
 ka.

Ən sùrə atúró mo. Abwana kə twalo ama a
 ndanə yiləmu, sə məsəcau ka, a nda lú.

² Lo, sangsə aməsəo! Agir mənana à ueoko sə à
 malanə wu ka, loasəia bəà dum nə rəcandəa. Ən
 kum atúró mo a badəm Bakuli mem ngga, à gatti.

³ Nyesə bāləo nə nzə mó, denyi nə agir mənana
 a ok atadəmbe, sə a pa babumo a rəia ka; bwalia
 kàngkàng, sə wu pələ nzə mó arə acaubikea mô.
 Bə məsəo sa sə a lo raka, mə nə yipò a bu-pwari
 mənana a tsək bāləo raka, kəla yiu mala mən'í.

⁴ Akaná a Sardis she ka abwana ndakam bəti
 mənana à pəndəki adaura malea nə caubikea

* **2:27 2:27** Balli gbal aba: Ang 2:9. † **2:28 2:28** nlero dəmbari:
 Gulo mənana à pe bwa mana limurəm ngga.

raka. Mə nə ging sənəia əbələ adaura pwasəa, acemənana yia ka à kārəna.

⁵ Bwa mənana limurəm ngga mə nə oasəi wi daura pwasəa arəi kəla mənə, sə pà mə nə kasə lulləi dāng aba Maləmce Yiləmu. Mə nə bang ce a badəm Tárrám andə aməturenjar male ama yì ka, mem na.*

⁶ Bwa mənana ndanə kir okban ngga, bə ok cau mənana Bangjo kə banggi a'ikəlisiya ka!

*Cautera a ban ikəlisiya
mana a Filadefiya ka*

⁷ Giləi məturenjar mala ikəlisiya mənana a Filadefiya ka ama:

Mənia ka nda cauterəa
mənana pur nəban
Yi bwa mana nda Məfele
sə nda Mə'məsəcau ka,
yì bwa mana bwal kyî
mala Dauda†a bui ka.
Gir mənana mənəni ka,
kəbwa kārəa
nə gîrî dāng,
sə gîr mənana gîrnî ka,
kəbwa kārəa
nə mənni dāng.‡

⁸ Ən sūrə atúró mo. Səni ən mənəbənə kunkurəm a badəmbo mənana kəbwa kārəa nə gîrî raka. Ən sələna ama rəcandəa mo na bəti, sə kat andə

* **3:5 3:5** Balli gbal aba: Pur 32:32; Ang 69:28; Dan 12:1; Mat 10:32.

† **3:7 3:7** kyî mala Dauda: Ko <<Garamurəm amur domurəm mala Dauda.>> ‡ **3:7 3:7** Balli gbal aba: Pur 32:32; Ang 69:28; Dan 12:1; Mat 10:32.

aməno ka, a bwal cau mem, a kpate, sə a ginəce lulləam dāng.

⁹ Ado ka a nə sən gir mənana mə nə pakkî aməno yî abwana mana à nda ka amə ndakpapi mala Shetan ngga. À bang ama yia ka amə Yahudi, abwana mala Bakuli na, §sə nyir na à nakiyi ka. Ən nggə banggo, mə nə cia à nè yiu a bano, à nè yia bun a nzali a badəmbo, sə à nè eare ama wun nda ka kə abwana mənana ən nggə earcea ka.*

¹⁰ Acemənana a kpana ta nzongcau mem a do nə ganderəu aba məkwane nə munyi ka, mə nə yállò, a nə apî pwari mala nggea tanni mənana kə yiu amur bwapəndəa kat a banza, ace mwam abwana mənana a mala banza na ka.

¹¹ Banî pà nə sau dāng, mə ndya ən nggə yiu ka. Bwal gir mənana a ndanəi ka kàngkàng, ace mənana kəbwa bə kəa ako tangnakusəu mbulan-murəm mo raka.

¹² Bwa mənana limurəm ngga, mə nə tsəi nə duk tanggea-nggun, aba ndàməgule mala Bakuli mem, sə pà nə purî bāləi dəm dāng. Mə nə nyouləi wi arəi lullə Bakuli mem andə lullə bəsa Urəshalima mənana kə sulə nə kuli ka, yî nggea-là mala Bakuli mem; dəm ngga mə nə nyouləi wi bəsa lulləam arəi.†

¹³ Bwa mənana ndanə kir okban ngga, bə ok cau mənana Bangjo kə banggi a'ikəlisiya ka!

Cautera a ban ikəlisiya

§ **3:9 3:9** à À bang ama yia ka amə Yahudi, abwana mala Bakuli na: Ko <<À bang ama à nda ka abwana mana Bakuli tària ka.>>

* **3:9 3:9** Balli gbal aba: Isha 60:14; 49:23; 43:4. † **3:12 3:12** Balli gbal aba: Isha 62:2; Ezək 48:32; Sən 21:1.

mənana a Lawodisi ka

¹⁴ Giləi məturonjar mala ikəlisiya mənana a Lawodisi ka ama:

Mənia ka nda cauterəa mənana pur nə bani, yì bwa mənana nda Lùmsəo mala apacau mala Bakuli, mə'nakún mə'məsəcau nì sə məbafoe, mə'yálban†amur agirbunda mənana Bakuli pusəia ka. §

¹⁵ Ən sùrə atúró mo, ama we ka, a pî dāng, sə a pwal dāng. Eare mem ngga, bə́ a nda kùlkùl ko dwal!

¹⁶ Sə acemənana a nda lùlù, a pwal dāng, sə a pî raka, mə ndo mə nə poləo.

¹⁷ A kə ne bamuro ama a nda məkume, a rambəna gəna, sə a dwayi kəgír dāng! Sə a sələ dāng ama we ka a nda mətapwasəa, gir-məsəswatər, mə'tər, nte, sə a ndanə bato.*

¹⁸ Ace mənə ka, ən nggə kwarkiro wu kúr zənariya məboarne a buam, zənariya mənana à giləkice nə bəsa ka, ace mənana wu duk məkume. Kúr agir-nggūrau məpwasəe a buam, mənana a nə oasəo a rəð sə a nə kùmsə do-gbərangtang mô məpà kəsəke ka. Sə wu kúr mürü-buri məsəu a buam, mənana awu nə hasə a məsəo ace mənana wu sənban ngga!

¹⁹ Abwana mənana kat ən earcea ka, ən nggə sâ rəia, sə ən nggə kwarkiria. Ace mənə ka, pak bumkidikea, sə wu pələ nzə mó arə abealbikea mô nə babumo kat!†

‡ 3:14 3:14 mə'yálban ko tita puroko tər: § 3:14 3:14 Balli gbal aba: Ang 89:27; Pas 8:22; Yoh 1:1-3. * 3:17 3:17 Balli gbal aba: Hos 12:8. † 3:19 3:19 Balli gbal aba: Pas 3:12.

²⁰ Səni! Mə ndya ən came a kunkurəm ən nggə pàk kou ka! Bwa mənana kat ok giem sə mən kunkurəm ngga, mə nə kutio atè, sə səm nə lili a tarə səm sənəi, kəla agyajam.

²¹ Bwa mənana limurəm ngga mə nə yinəi nə yia do atəm[‡] amur buno-murəm mem, kəla mənana ən limurəm sə ən yi do atə Tárrám amur buno-murəm male ka.

²² Bwa mənana ndanə kir okban ngga, bə ok cau mənana Bangjo kə banggi a'ikəlisiya ka!

4

Peri mənana a kùli ka

¹ Anzəm mənə ka, ən soa məsəam kara ən sən kunkurəm a kùli mənana à mənəi sə à nyi atarəi ka. Sə yì giu mənana ən oe atadəmbe nam cau kəla bua mala njawe ka, bang ama, <<Yiu kani a kùli, mə nə ləmdəo gir mənana nə yia kumban anzəm mənəi ka.>>^{*}

² Kara Bangjo mala Bakuli em. Ən sən buno-murəm a kùli sə ən sən bəbwa aban do amurí.[†]

³ Bwa mənə do amur buno-murəm ngga, bəməsəi kə tâ'nzama, kəla tǎ mala atali jaspə andə kaneliya. Sə tâ'nzama mala tali emeral ka, kəri buno-murəm male kəla npəring.

⁴ Abea abuno-murəm lumi-bari-nong-ine gumbəli mənəi yì buno-murəm ngga a baləu, nə abwana-məgule lumi-bari-nong-ine aban do amuríà. À oasə adaura pwasəa arəia andə ambulan zənariya a bəmuriya.

[‡] **3:21 3:21** atəm ko a nkggariam ^{*} **4:1 4:1** Balli gbal aba: Pur 19:16,24. [†] **4:2 4:2** Balli gbal aba: Ezək 1:26-28.

⁵ Liki'nzama mala təlaban, sə akia mala agiu andə səkkya mala mğbarangce ka, à kə pur nəban buno-murəm ni. A badəm buno-murəm ni ka abukan nakam tongno-nong-ɓari à kə earke nə bəsa. Amənia ka, à nda ka bangjo tongno-nong-ɓari mala Bakuli.‡

⁶ A badəm mənəia yi buno-murəm dəm ngga, ən sən bə gir sarəa nongjo kəla nggeamur mənana à pə nə gəlas ka. Esəke kwár gəradəu kəla talimbulo.

Agiryiləmu ine mənana à lumsə nə aməsəu a badəmbia andə nzəmia ka, à came a ɓabaləu a koya buban mala buno-murəm ni.§

⁷ Mədəmbe mala amənia yi agiryiləmu ka, nda kəla im; ɓaria ka nda kəla jamnda; təruià ka ndanə ɓaməsəu kəla mala ɓwapəndəa; sə inea ka nda kəla nkwàng mənana kə yal ka.*

⁸ Koməye na atà mənəia yi agiryiləmu ka ndanə abu-nyál tongno-nong-mwashat. Rəia kat ka lumsə nə aməsəu a ɓaləu andə nza. Du andə pwari à usələki dɛng, à nda rə tu nggyal ama,

<<Məfele, Məfele, Məfele
nda Mətalabangjo Bakuli

mana Karmur Gulo kat,
mana ndakam didyal,

ndakam ado,
sə nda kə yiu ka.>>†

⁹ Agiryiləmu ni lidəmba nə pa ɓwangsəban, andə gulo, andə yəwá a ban ɓwa mənana do amur

‡ **4:5 4:5** Balli gbal aɓa: Pur 19:16; Sən 8:5; 11:19; 16:18; Ezək 1:13; Sən 1:4; Zak 4:2. § **4:6 4:6** Balli gbal aɓa: Ezək 1:5,18. * **4:7 4:7** Balli gbal aɓa: Ezək 1:10. † **4:8 4:8** Balli gbal aɓa: Isha 6:2-3.

buno-murəm, mənana ndanə yiləmu mana málá male pà kàm raka.‡

¹⁰ Aḅa mənə anggo ka aḅwana-məgule lumi-ḅari-nong-ine ka, à nè kpa a nzali a ḅadəm ḅwa mənana do amur buno-murəm ngga. À nè peri a bani, yì ḅwa mana ndanə yiləmu mana málá male pà kàm raka. Lang ḅè à nda aḅa peri anggo ka, à nè nongsə ambulan-murəm malea a ḅadəm buno-murəm nì sə à nè bang ama:

¹¹ <<A kārəna,
 We Mətalabangḅo
 Ḃakuli ma'səm.
 A kārəna
 ḅəà ḅwangṣəo,
 ḅəà po gulo,
 sə wu ak rəcandəa.
 Acemənana a nda mana
 a pusə agir kat ka.
 Kani mala ḅabumo na
 sə a pusəia,
 sə do malea gbal ka,
 kani mala ḅabumo na.>>

5

*Məgam ak maləmce
 mana à kə kari ka nə panzəi*

¹ A ḅabù məli mala Yì ḅwa mənana do amur buno-murəm ngga, ən sən ḅè maləmce mana à kə kari ka, mənana à gilə cau kàm ḅāləi andə nzəmi, sə à lanzə kúni nə agbatali myang arə abanì tongno-nong-ḅari ka.*

‡ 4:9 4:9 Balli gbal aḅa: Ang 47:8.
 2:9; Isha 29:11.

* 5:1 5:1 Balli gbal aḅa: Ezək

² Sə ən sən bə nggea kanggərang məturonjar mala Bakuli came loasə gı bəng-bəng, aban hama ama, <<Yana bwe kārəa nə fasəki amyang mənıa à lanzəkina kún mənıa yı maləmce nəi ka, sə nə panzəi?>>

³ Sə ko kəbwa pà kām a kùli, ko a nzali, ko a tən-zali, mənana kārəa nə mən mənıa yı maləmce, ko nə sən gır mənana à giləi abaləi ka dāng.

⁴ Pələa ən kpa bua kərəkər, acemənana à kum kəbwa mənana kārəa nə mən mənıa yı maləmce, ko nə sən bāləi ka dāng.

⁵ Pələa mwashat atà abwana-məgule mənə lumi-bari-nong-ine ka nam ama, <<Pwalo, ce a bua dāng! Səni, bwa mənana à tunəki ama Im, a təu mala Yahuda, sə dəm ngga Məkà murəm Dauda na ka, linamurəm mənana tsəi kārəna nə fasəki amyang-kun yı maləmce, mənana à lanzəi nəia ka, sə nə mənıi.>>†

⁶ Pələa ən sən Məgam mənana pa kəla à pwan-myali ka, nda aban came nə babaləu a ban buno-murəm, sə agiryiləmu mənə ine andə abwana-məgule ka, à kəri abaləu. Ndanə anjawə tongno-nong-bari andə aməsəu tongno-nong-bari, amənana à nda ka bangno tongno-nong-bari mala Bakuli mənana à tasəia arə aban kat aba banza ka.‡

⁷ Məgam nı pələa yiu yı ak maləmce nı a bün-məli mala Yı bwa mənana do amur buno-murəm ngga.

⁸ Lang anghəna maləmcenı ka, agiryiləmu mənə ine andə abwana-məgule lumi-bari-nong-ine ka, à

† 5:5 5:5 Balli gbal aba: Tite 49:9. ‡ 5:6 5:6 Balli gbal aba: Isha 53:7; Zak 4:10.

sarəa a nzali a bədəm Məgam. Koyana atəà ka ndanə zangŋan, sə à bwal amuna-nkenye bolonjengəlan a buia mənana à lùmsəia nə muku-gir ace loasə yele mə'rəmboarne ka; yì muku-gir ace loasə yele mə'rəmboarne ka nda ka ahiwi mala abwana mala Bakuli.§

⁹ Pələa agiryiləmu andə abwana-məgule mənəo tū bəsa nggyal ama:

<<A kārəna wu ak
maləmce nî,
sə wu fasəki amyang-kuni.

Acemənana we ka
à pwan-myalo,
sə nə nkilio sə a akmúr
abwapəndəa ace Bakuli,
aba koya kún,
andə koya lasəu,
andə abwana arə
anzali dāngdāng.*

¹⁰ A nyəsənia à
pələna abwana
mənana Bakuli ma'səm
nda murəm amúrià,
sə apəris ace
pakki wi túró,
sə à nə duk agbani†
a banza.>>‡

¹¹ Lang mə ndaban sənban ngga, ən ok gì aməturənar mala Bakuli pas. Làkkì malea na á-pas

§ 5:8 5:8 Balli gbal aba: Ang 141:2. * 5:9 5:9 Balli gbal aba: Ang 33:3; Isha 42:10. † 5:10 5:10 à nə duk agbani ko à nə duk aməyálmúrú ko à nə duk amurəma ‡ 5:10 5:10 Balli gbal aba: Pur 19:6; Isha 61:6.

andə amiləyan amur amiləyan! À gumbəli buno-murəm andə agiryiləmu andə abwana-məgule abaləu.Ş

¹² À loasə già a kùli à tu-nggyal ama:

<<Məgam mənana à
pwan-myali ka,
kārəna bə ak gara-murəm,
andə kume,
andə sələe, andə rəcandəa,
andə gusələban,
andə boarbwa,
andə bwardsəban!>>

¹³ Pələa ən ok agir mənana kat Bakuli pusəia ka, amənana a kùli, andəa mənana a nzali, andəa mənana a tətə nzali, andəa mənana a tamur ka, andə koya gır mənana kat abaləia ka aban bwardsəki Bakuli. À tu-nggyal ama:

<<Bwardsəban andə gulo,
andə boarbwa,
andə rəcandəa ka,
bəà pè Yì bwa mənana
do amur buno-murəm ngga
sə bəà pè Məgam,
málá male pà kàm dāng!>>

¹⁴ Agiryiləmu mənəo ine ka, à ear ama, <<Amin, bə do anggo!>> Sə abwana-məgule ka, à kpa a nzali aban peri.

6

*Məgam fasəki agbatali
myang-kun maləmce*

Ş 5:11 5:11 Balli gbal aba: Dan 7:10.

¹ Mə ndarə səne sə Məgam fasə mədəmbe mala agbatali myang tongno-nong-ɓari mənana à lanzə kum mənə yì maləmce mana à kə karì ka. Pələa ən ok mwashat atà agiryiləmu mənə ine ka, bangcau nə giu kəla sa mala mgbarangce, ama, <<Yiu!>>

² Pələa ən soa məsəam, kara ən sən pər məpwasəe a ɓadəmbam aban came! Bwa mənana a nzəmi kwakiyi ka, ndanə nta a bui. À oasəi wi jeko amurì, sə puro kə tswaki aban ká kəla məlimurəm mana she nə limurəm arəa lwa ka.*

³ Lang Məgam fasə ɓaria gbatali myang ngga, ən ok ɓaria giryiləmu na ama, <<Yiu!>>

⁴ Pələa bə pər puro yi came! Mənia ka məbangɲe na, sə bwa mənana a nzəmi kwakiyi ka, à pè wi rəcandəa bə kidiki dotarəu a ɓanza, sə bə tsək aɓwapəndəa bəà kə wal-lú ka rəia. À pè wi nggeabyau məgule a bui.

⁵ Lang Məgam nì fasə tàruià gbatali myang ngga, ən ok tàruià giryiləmu na ama, <<Yiu!>> Ən loasə məsəam, pələa ən sən pər məpəndəe puro yi came! Bwa mənana a nzəmi kwakiyi ka bwal səkel a bui.

⁶ Pələa ən ok giu kəla pur nəban agiryiləmu mənə ine ka. Na ama, <<Tasau mwashat mala muku yare ka, nda à nə pǎ nda tangnakusəu mala túró pwari mwashat ka. Sə tasau tàrú mala muku məssa báli ka, nda à nə pǎ nda tangnakusəu mala túró pwari mwashat ka. Sə ce wu kidiki mürú andə mùr-anap dǎng!>>†

⁷ Lang Məgam fasə inea gbatali myang ngga, ən ok gi inea giryiləmu na ama, <<Yiu!>>

* **6:2 6:2** Balli gbal aɓa: Zak 1:18; 6:1-3. † **6:6 6:6** Balli gbal aɓa: 2Amur 6:25.

⁸ Pələa ən səni ka, bə pər mə'gwalani puro yi came! Bwa mənana kwakiyi ka, lùlləi ama Lú, sə Domurəm mala Lú kə gya atè tù. Yia Lú andə Domurəm mala Lú ka, à pea wia rəcandəa mala pàktúró nə lwa, andə nzala, andə kwánó-bikea, sə anyam-candəa mənana a banza ka, bəà kidiki banì mwashat aba gauwe ine mala banza.‡

⁹ Lang Məgam fasə tongnoia gbatali myang ngga, kara ən sən ayiləmi abwana aban ramba abata gyangŋan-ďārəā; à nda ka abwana mənana à wal-luia ace earnə cau mala Bakuli andə bangŋe aban abwana ka.

¹⁰ À loasə già kərkər à bua aban Bakuli ama, <<She aya fara le, we Mətalabangŋo mənana a Karban kat ka! We məfele andə mə'məsəcau nì, aya fara sə a nə pakki banza bashi, sə a ya pwari sə a nə mbwea ace nkila ma'səm mənana à sukki ka?>>§

¹¹ Pələa à pe ko yana ateà ka nggea-daurea pwasəa, sə à banggia wia ama bəà do, bəà kundə kam bəti, she bə lakkì mala abia amətúró andə amə'eambia mənana à nə wal-luia, kəla mənana à walia ka, lumsənà ka.

¹² Mə ndarə səne sə Məgam fasə tongno-nong-mwashatia gbatali myang. Kara nzali dəurəki kərkər. Pwari twalo pəndə cikcik kəla nggubyaupəndəa, zongŋo pələ məbangŋe kəla nkila,*

¹³ sə anlero mənana a kùli ka, à sukki a nzali, kəla amgbangŋa vwari mənana gung məcandəe

‡ **6:8 6:8** Balli gbal aba: Hos 13:14; Ezək 5:12; 14:21. § **6:10 6:10**

Balli gbal aba: Zak 1:12; Ang 79:5; Tite 4:10. * **6:12 6:12** Balli gbal aba: Jol 2:10,31; Atúró 2:20; Isha 13:10; 3:15; Mat 24:29; Mar 13:24-25; Luk 21:25.

dəurəki nggunia, sə à sukki a nzali ka.†

14 Kuli karkya kəla kar kala, sə koya nkono andə luran ngga, à ui aban came male.

15 Pələa amurəma mala banza, andə amə'yálmúr abwana, andə aməgulo mala asoje, andə aməkume, andə abwana aməcandəe, andə koya guro andə abwana à dukdo bamuria ka, à bangña, à kya səmbərəa abalə agumi andə anre ka atali mala ankono.‡

16 À buaki arə ankono andə atali ama, <<Wu kpa amur səm, wu səmbərə səm ace mənana Yi bwa mana do amur buno-murəm ngga, bə kəa sən səm raka, sə bə səm apî bumlulla məbıke mala Məgam!§

17 Acemənana pwari məgule mala ləmdə bumlulla məbıke malea yina, sə yana bwe nə came? >>*

7

Bakuli nə tsək ntongjo amur abwana male

1 Anzəm mənə ka ən sən aməturenjar mala Bakuli ine aban came arə abumban ine mala banza. À kùr agúng mənana à kə lo bua nə abuban ine mala babanza ka, ace mənana gung bə kəa bua amur nzali ko nggeamùr, ko anggun raka.*

2 Pələa ən sən bə məturenjar aban eauwe a kùli nə njar-takuli, nə gbəlman-parbu mala Bakuli

† 6:13 6:13 Balli gbal aba: Isha 34:4. ‡ 6:15 6:15 Balli gbal aba: Isha 2:10. § 6:16 6:16 Balli gbal aba: Hos 10:8. * 6:17 6:17 Balli gbal aba: Jol 2:11; Mal 3:2. * 7:1 7:1 Balli gbal aba: Zak 6:5.

məyləmuì a buì. Loasə gi bəng-bəng nacau nə aməturonjar mənə ine ka, yia mənana Bakuli pania wia rəcandəa bəà kidiki nzali andə nggeamùr ka, ama,

³ <<Wu came! Wu kəa na ama wun nə je nzali, ko nggeamùr ko anggun ama wun nə kidikia ka dāng, she bə səm tsəngnənì aguro mala Bakuli ma'səm nyouləa mala parbu a kundəmbəia ka.>>†

⁴ Pələə ən oe à na làkkì mala abwana mənana à tsəkia wia nyouləa mala parbu a kún dəmbia ka; abwana á-gbəman-mwashat nə á-lumi-ine-nong-ine [144,000], abalə atau mala amə Isərayila.

⁵ Aba təu mala Yahuda ka, abwana á-lum-nong-bari nda à tsəkia wia nyouləa mala parbu ka. Aba təu mala Ruben ngga abwana á-lum-nong-bari na.

Aba təu mala Gad ka abwana á-lum-nong-bari na.

⁶ Aba təu mala Asha ka abwana á-lum-nong-bari na.

Aba təu mala Naftali ka abwana á-lum-nong-bari na.

Aba təu mala Manasa ka abwana á-lum-nong-bari na.

⁷ Aba təu mala Shimiyaon ngga abwana á-lum-nong-bari na.

Aba təu mala Lawi ka abwana á-lum-nong-bari na.

Aba təu mala Isaka ka abwana á-lum-nong-bari na.

⁸ Aba təu mala Zebulu ngga abwana á-lum-nong-bari na.

Aba təu mala Yisəfu ka abwana á-lum-nong-bari na,

† 7:3 7:3 Balli gbal aba: Ezək 9:4.

sə aba tâu mala Benjami ngga abwana á-lum-nong-ɸari na à tsəkia wia nyouləa mala parbu ka.

*Nggea làkkì mala bwabundəa
bwangsə Bakuli*

⁹ Anzəm mənía ka ən sən nggea ramba mala bwabundəa kərkər, mənana kəbwa pà nè gandə ballia raka. À pur arəa koya nzali, andə akûn, andə abwana mala atəu dāngđáng, andə alasəu, sə à came a ɸadəm buno-murəm andə ɸadəm Məgam. À oasə anggea-daure pwasəa a rəia sə à bwal ambú nkangga a buia.

¹⁰ À loasə già kpəm à kə na ama,
<<Amsəban ngga kə yiu
nəban Bakuli ma'səm,
mənana do amur
buno-murəm ngga,
sə nəban Məgam!>>

¹¹ Sə aməturenjar mala Bakuli kat ka, à nda à came, à kàri buno-murəm andə abwana-məgule andə agiryiləmu ine abaləu ka. À sarəa a ɸadəm buno-murəm nə ɸaməsəia a nzali sə à peri aban Bakuli,

¹² à kə na ama,
<<Bə do anggo! Bwangsəban
andə ɸoarɸwa,
andə sələe, andə yàwá,
andə gulo,
andə gara-murəm,
andə rəcandəa ka,
a mala Bakuli ma'səm na,
mənana mala male
pà kəm raka. Bə do anggo!>>

13 Pələa mwashat atà abwana-məgule diem ama, <<Ayana à nda ka abwana mən̄ia abalə adaura pwasəa ka, sə aya ban sə à puro?>>

14 Sə ən eari wi nəma, <<Bwaməgule, a nda mana a sələ ka.>>

Pələa nam ama, <<Amən̄ia ka, à nda ka bwana mən̄ana à purî bá nggea tanni məgule ka. À lákkína adaura malea sə à tsəngn̄ənià à pələna aməpwasəe aba nkila mala Məgam.‡

15 <<Nda tsəa sə à came
a bədəm buno-murəm
mala Bakuli
sə à kə pakki wi túróperi,
du andə pwari,
aba Ndāməgule male ka;
sə Yì bwa mən̄ana do
amur buno-murəm ngga,
nə dupia wia tara amúrià.

16 À pà nə ok nzala
dəm dāng ko bəti,
sə məsamur pà nə
nyare nə walia dəm
dāng ko bəti.
Pwari pà nə walia dəm
dāng ko bəti,
sə bəkə tosəkiban mala
banpina pà nə
yiu amúrià dəm
dāng ko bəti.§

17 Acemən̄ana Məgam
mana nda a babaləu

‡ 7:14 7:14 Balli gbal aba: Dan 12:1; Tite 49:11. § 7:16 7:16 Balli gbal aba: Isha 49:10; Ang 121:6.

aban buno-murəm ngga,
 nə dupia wia yálgír amúrià;
 nə kánəia aban amgbede
 mənana à pākiyi
 mūr yiləmu ka.
 Sə Bakuli ka nə
 esəkia wia mərəm
 kat a məsəia.>>*

8

Məgam fasə tongno-nong baria gbatali myang

¹ Lang Məgam fasə tongno-nong-baria gbatali myang ngga, ban nyare pwal dəong a kùli, yi pur a gauwa-tsùrú mala bu-pwari mwashat.

² Pələa ən sən aməturenjar tongno-nong-bari mənana à camgiyi a badəm Bakuli ka, à pea wia anjawe tongno-nong-bari.

³ Sə bə məturenjar mala Bakuli yiu yi came a badəm gyangŋan nə muna-nkenye bolo-njengəlan a bui. À pè wi muku-gìr kpəm ace loasə yele mə'rəmboarne, ace mənana bə kpapi andə ahiwi mala abwana mala Bakuli kat, sə bə pisəi, amur gyangŋan bolo-njengəlan mənana cam a badəm buno-murəm ngga.*

⁴ Yele mala muku-gìr loasə yele mə'rəmboarne mənana kə lo a bu məturenjar ka, kpapya andə ahiwi mala abwana mala Bakuli, sə à eauwe aban ká aban Bakuli.

* **7:17 7:17** Balli gbal aba: Ezək 34:23; Ang 23:2; Isha 25:8; 49:10.

* **8:3 8:3** Balli gbal aba: Amo 9:1; Ang 141:2.

⁵ Pələa məturonjar twal muna-nkenye mala muku-gir loasə yele mə'rəmboarne, lumsəi nə nkalang-bəsa mənana pwan aba bəsa mana amur gyangjan ngga, sə nyesəi turí, mesəke aban yiu a nzali a banza. Kara mgbarangce sàkkya, ban gəggəli, təlaban liki'nzama, sə nzali dəurəkió.†

*Twanggi anjawe yiu nə
kidiki mala agir*

⁶ Pələa aməturonjar mənəo tongno-nong-bari nə anjawe a buia ka, à gilə rəia à nə twang njawe.

⁷ Lang məturonjar mədəmbe twang njawe male ka, kara bəsa andə məsətali-mbulo, mənana kpapi andə nkila ka puro, kə soləo aban yiu a nzali amur banza. Bani mwashat abalə agauwe tərú mala nzali ka bwal bəsa; bani mwashat abalə agauwe tərú mala anggun pi kəring, sə abondo məpwale kat ka, à pi kəring.‡

⁸ Baria məturonjar twang njawe male. Kara à tūr bə kəgír kəla nggea nkono məgule mənana kə earki nə bəsa ka, yi kpa aba nggeamür. Bani mwashat abalə agauwe tərú mala nggeamür ka, pələ nkila.§

⁹ Bani mwashat abalə agauwe tərú mala agir-yiləmu mənana aba nggeamür ka, à wukio. Sə bani mwashat abalə agauwe tərú mala awaru-bəsa a nggeamür ka, à kidikia.

¹⁰ Lang təruiə məturonjar twang njawe male ka, bə nggea nlero məgule kasəa a kuli aban yiu a nzali. Kə earki nə bəsa kəla bukan, yi kpa amur

† **8:5 8:5** Balli gbal aba: Pəris 16:12; Ezək 10:2. ‡ **8:7 8:7** Balli gbal aba: Pur 9:23-25. § **8:8 8:8** Balli gbal aba: Ir 51:25.

banì mwashat abalə agauwe tàrú mala amúr mənana abalə anggeasala andə amgbede ka.*

¹¹ À tunəki nlero nî ama Məlulle. Yi tsək banì mwashat abalə agauwe tàrú mala amúr nggeasala à pələ mə'lülle. Sə abwana pas mənana à nu mur nî ka à wukio, ace lúllô male.

¹² Anzəm twang njawe mala inea məturonjar ka, Bakuli tulkia pwari andə zongɲo andə anlero, sə ace mənə ka à dɯwanyi banì mwashat abalə agauwe tàrú mala tă malea. Sə anggo ka banì mwashat abalə agauwe tàrú mala tălaban nə pwari andə du ka à ləmdə dɯng.

¹³ Lang ən soa məsəam aban sənban ngga, ən ok gî nkɯang mana nda ban yale, kə kúti nə bumkuli ka, kə hamnə cau nə giu bəng-bəng ama: <<Gîr mur'mwana! Gîr mur'mwana! Gîr mur'mwana amur abwana mənana à do a banza ka, ace agir mənana à nə yia kumban anzəm twang njawe mala acili aməturonjar tàrú mənana à ueo, sə à malanə twang ngga!>>

9

*Tongnoia twang njawe yiu nə
gîr mur'mwana mədəmbe*

¹ Lang tongnoia məturonjar twang njawe male ka, ən sən bə nlero mənana pur nə kuli, yi kpa a banza ka. À pe mənə yì nlero ka kyî mala mən kun tūli-tàtəkətè.

² Lang mən kun tūli-tàtəkətè ka, kara yele kə purki kam kəla yele mala bəsa bá ndà-nggun.

* **8:10 8:10** Balli gbal aba: Isha 14:12.

Baməsə pwari andə bumkuli pələ pəndəa nə yele mənana kə pur aba tūli-tətəkətə ka.*

³ Adoshi purkio aba yele ni à ara aba banza. À pea amənia yì adoshi ka rəcandəa mala tākiban kəla agenye banza.†

⁴ À nea wia ama bəà kəa je bondo ko agirpwala ko anggun mala banza, ama à nè tākia dāng. Kə abwana mənana à pàné nyouləa mala parbu mala Bakuli a kundəmbəia raka, à nda à nè tākia ka.‡

⁵ Bakuli eari adoshi man bəà wəl-lú ka abwana mənəia ka dāng. Kə tanni na à nə pea wia ka, bə mala malà azongno tongno. Sə kwanban mala patanni malea na kəla tāban mala genye.

⁶ Abalə azongno mənəo tongno ka, bwapəndəa nə alta lú, sə à pà nə kumi dāng; à nə sham ce wu, sə lú ka, nə upia wia kuko.Š

⁷ Amənia yia adoshi ka, à nda kəla apər mənana à giləkia ace ká munəo ka. À ndanə agir a bamuria kəla ambulan zənariya, sə abaməsəia na kəla baməsə bwapəndəa.*

⁸ Nyang mურიà na kəla nyang mur amaməna, sə aminəia na kəla aminə im.†

⁹ Məntongno dambaləia na kəla ntongno mənana à pe nə bolo məcandəe; sə gəshi amburia na kəla gəshi kusə apər andə awaru-pər pas mənana à kə soamire aban ká kun munəo ka.‡

* **9:2 9:2** Balli gbal aba: Tite 19:28; Pur 19:18; Jol 2:10. † **9:3 9:3** Balli gbal aba: Pur 10:12-15. ‡ **9:4 9:4** Balli gbal aba: Ezək 9:4. Š **9:6 9:6** Balli gbal aba: Ayu 3:21. * **9:7 9:7** Balli gbal aba: Jol 2:4. † **9:8 9:8** Balli gbal aba: Jol 1:6. ‡ **9:9 9:9** Balli gbal aba: Jol 2:5.

¹⁰ À ndanə anggilatau mənana à kə tākiban kəla agenye ka. Anggilatea ka, à ndanə rəcandəa mala jiki abwana zongno tongno.

¹¹ Murəm malea ka nda məturonjar mala tūli-tātəkətè. Lùlləi nə kun Ibəru ka nda Abbadon, sə nə kun Gərik ka nda Apoliyon, Məkidikiban.

¹² GİR mur'mwana mədəmbe kutina. Abea agir mur'mwana bari na à kə yiu ka.

*Twang njawe mala tongno
nong-mwashatia məturonjar
yiu ná baria gİR mur'mwana*

¹³ Tongno-nong-mwashatia məturonjar twang njawe male. Pələa ən ok giu pur nə kun anjawe mala gyangŋan zənariya mənana nda aban came a bədəm Bakuli ka. §

¹⁴ Kə ne tongno-nong-mwashatia məturonjar mənana nə njawe a bui ka ama, <<Panzə aməturonjar ine mənana à kùria a kun Nggeasala mægule, yì Yiufəretis ka.>>

¹⁵ Pələa à panzə aməturonjar nì ine, mənana yia ka à cia nə tsəa aba gilərəu ace mənia yì bu-pwari mala mənia yì pwari, andə zongno, andə pələa ka. Ado ka à panzənia bəà wal-lú bani mwashat abalə agauwe tărú mala bwapəndəa kat a banza.

¹⁶ Ən ok bebwə banggəm làkkì mala amə'pər mənana ateà anzəm apər aban ká munəo ka ama à nda miləyan-gbəman-bari.

¹⁷ Aba mənia yì səngir aba bangno à ləmdəam ngga, ən sən apər nì andə amə'pər aban do a nzəmia. Adaura-bolo mənana amə'pər oasə

a kikilia ka, aɓea ka aməbangɲe na, aɓea ka aməgbəlwi na, sə aɓea ka amə'gwalani. Apər ka, ɓamuria nda kəla mala im, sə ɓəsa andə yeɓe andə tali solfo mə'earke nə ɓəsa ka, à kə pur aɓa kunia.

¹⁸ Amənia yia agirpatanni tərú ka: ɓəsa andə yeɓe andə tali solfo mə'earke nə ɓəsa, mənana à kə pur aɓa kun apər mənə ka, à twalta mwashat aɓalə agauwe tərú mala ɓwapəndəa kat a banza.

¹⁹ Rəcandəa mala apər mənə ka nda a ɓakunia andə nggilatea; acemənana anggilatea ka à nda kəla an'ya; à ndanə rəcandəa mala kwarki aɓwana.

²⁰ Cili ɓwapəndəa mənana àwá, agirpatanni mənə walia raka, à ginə pak bumkidikea arə aɓealbikea malea, à ginə nyare a ban ʔakuli. À lidamba nə peri a ɓadəmbə akukwar andə ankúl mala zənariya andə azərfa, andə bolo-bángɲá, andə tali, andə nggun; amənana à kə sənban ɗang, à kə okban ɗang, sə à kə ging raka!

²¹ Sə ɗəm ngga à ginə pwanzali à nə pələ nzəmia arə pakkiagir malea mala walki-alú, andə kpata agirmonzəo, andə kɪɗíkì mala nongginə rəarəu, andə iki'an'i.

10

Bakuli nə masələ kani male tū

¹ Pələ ən sən bə kanggərang məturonjar mala ʔakuli pur nə kuli, kə suləo aban yiu. Pəɓang gumbəli rəi sə npəring kàrì múrí. ʔaməsəi tə kəla pwari, sə agarakusəi ka, à nda kəla atanggea-nggun ɓəsa.

² Bwal mə'maləmce mənana à mənni ka a bui. Yiu yi tamsə kusəi məli amur nggeamur, sə kusəi mə'nggare ka tamsəi amur kwàrbān.

³ Pələa loasə gî bua gāwàn bāng-bāng, kəla arkwar mala im. Lang mak gāwàn ngga, agiu mgbarangce tongno-nong-bari nacau.

⁴ Lang agiu mgbarangce tongno-nong-bari nacau ka, nəma mə nə gilə cê, sə kara ən ok giu pur nə kuli nam ama, <<Cau mənana agiu mgbarangce tongno-nong-bari bang ngga, bə cê duk gir'səmbərəa! Cè a giləi dāng.>>

⁵ Pələa məturonjar mənə ən səni came amúr nggeamur andə kwàrbān ngga, loasə bui məli a kùli,*

⁶ sə kángir nə lullə Bakuli. Kángir nə lullə Bakuli mənana nə yiləmu mana masələate pà kām raka, mənana pusə kuli, andə nzali, andə nggeamur, andə agir mənana abaləia kat ka. Pələa məturonjar na ama, <<Pwari pà kām dəm dāng!

⁷ Bə tongno-nong-baria məturonjar twang njawe male ka, gîr mənana Bakuli kanì nə pè sə à səmbərə ce ka, nə yia lùmsəo. Nə yia puro kəla mənana bangji a banfana aban aguro, amə'bangnəa male ka.>>

⁸ Pələa bwa mənana ən ok gî nacau nə kuli ka, nam cau dəm ama, <<Kyane kya ak mə'maləmce mənə à mənni a bù məturonjar mənana came amúr nggeamur andə kwàrbān ngga.>>

⁹ Nda ən wari aban məturonjar sə ən ne wi nəma bə pām mə'maləmce məkyauwe nì ka. Pələa banggām ama, <<Ang, twali shè. Awu nə oè pəlpəl

* **10:5 10:5** Balli gbal aba: Nggur 32:40; Dan 12:7.

a kuno kəla mūr-nyì, sə bə a mealəni ka, nə nggá pələ məhangje a bumə.>>†

¹⁰ Pələ ən ak mə'maləmcə nî a bû məturonjar, sə ən she. Ən oe ka nda pəlpəl a kunam kəla mūr-nyì, sə lang ən mealəni ka, bumam twalo hangja.

¹¹ Sə nam ama, <<Duməna púp awu nə hamnə cau amur əwəpəndəa, andə anzali, andə akún, andə amurəma pas.>>‡

11

Amə'nakún bari mala Bakuli nə hamnə cau male

¹ Sə 'Bakuli pam munagara kārəki sauwa mala gîr, sə nam ama, <<Kyane kya kārəki bá Ndàməgule mala 'Bakuli andə gyangjan paboro, sə wu bal əbwana mənana à kə peri aba Nda ka.*

² Səama banfana mənana a nza nə Ndàməgule, à kàrì nə sheran ngga, cə a kārəki dāng, acemənana ban nî ka à pànî əbwana mənana à sùrə 'Bakuli raka. Yìà ka, Urəshalima, nggea-là məfele nə kpa aba rəcandəa malea, à nə parki, arə azongjo lumi-ine-nong-bari.†

³ Sə mə nə pè amə'nakún mem mənia bari ka rəcandəa, à nə twal anonggio mənə á-mwashat nə gbəman-bari nə lumi-tongno-nong-mwashat ka (1,260), à nə nggə hamnə cau mala 'Bakuli, nə anggubəu gwado a rəia.>>

† **10:9 10:9** Balli gbal aba: Ezək 2:8; 3:1-3. ‡ **10:11 10:11** Balli gbal aba: Ir 1:10. * **11:1 11:1** Balli gbal aba: Ezək 40:3. † **11:2 11:2** Balli gbal aba: Zak 12:3; Isha 63:18; Luk 21:24.

⁴ Yià mən̄ia ka, à nda ka anggun olif bari andə apitəla bari mən̄ana à cam a bədəm Mətala banza ka.‡

⁵ Bə kə bwa earce ama n̄ə pakkia wia gîr məbane ka, bəsa kə puro aba kunia kə twalta abia-məbura. Anggo sə bwa mən̄ana kat earce n̄ə pakkia wia kəgîr məbane ka, she n̄ə wu.§

⁶ À ndanə rəcandəa amur bumkuli, à n̄ə tamsə mbulo pà n̄ə nya dang. Sə à ndanə rəcandəa mala tsək amúr arə aban kat bəà pələ nkila. Dəm ngga à ndanə rəcandəa mala kwak banza n̄ə koya ulang agir mur'mwana, sə à n̄ə gandə bəsələki pe kəla mən̄ana à earce ka.*

⁷ Anzəm mən̄ana bəà maləna nakún malea ka, nyambikea mən̄ana n̄ə puro aba tūli-tətəkətə ka, n̄ə yiu n̄ə lwa-lwa a rəia, n̄ə gandəia sə n̄ə wal-luia.†

⁸ Luia n̄ə nongŋo amur njargula aba nggea-là mən̄ana a kún-ndunocau ka à tunəi ama Sodom andə Masar, sə akəm gbal sə à gbəllì Mətalea amur nggun-gangndəi ka.‡

⁹ N̄ə twal nongŋo tărú n̄ə tsùrú, abwana arə a koya la, andə koya tâu, andə koya kún, andə koya bwapəndəa ka, à n̄ə nggə sən luia aban nongŋo, acemən̄ana à eari kəbwa bə tsəia a bəmbe raka.

¹⁰ Abwana a banza ka, ban n̄ə boaria wia ace gîr mən̄ana kum amə'nakún mən̄ia bari ka. À n̄ə pakkidire sə à n̄ə turia rəia ban n̄ə aboro

‡ **11:4 11:4** Balli gbal aba: Zak 4:3,11-14. § **11:5 11:5** Balli gbal aba: 2Amur 1:10; Ir 5:14. * **11:6 11:6** Balli gbal aba: 1Amur 17:1; Pur 7:17,19. † **11:7 11:7** Balli gbal aba: Dan 7:3,7,21. ‡ **11:8 11:8** Balli gbal aba: Isha 1:9.

acemənana yia amə'nakún mənía bari ka, à nda à yinəia abwana a banza tanni məbikə kərkər ka.

¹¹ Sə anzəm anongho mənə tărú nə tsurú ka, 'Bakuli pyaupia wia lin'ueo mə'pa yiləmui a rəia. À lo à cam amur akusəia; sə abwana mənana kat à kə sənía ka, nggea ən'ò bwalia kərkər.Š

¹² Pələa giu məcandəe pur nə kuli tunə amə'nakún mənía bari ka ama, <<Wu yiu kani a kùli!>> Sə à lo aban eauwe a kùli aba pərɓang. Abia-məbura soapia wia məsəu à kə sənía.*

¹³ Aba kə bu-pwari mənə ka, nggea dəurəo mala nzali mə'kərkər nì kumban, mənana kiḏiki bənì mwashat aba gauwe lum mala nggea-là, sə wal bwapəndəa á-tongno-nong-bari (7,000) ka. Cili bwapəndəa ka, ɓangciu pakkia wia kərkər sə à ɓwangşə gulo mala 'Bakuli mənana a kùli ka.

¹⁴ Baria gír mur'mwana kutina, sə təruià gír mur'mwana nda kə yiu atè tù ka!

*Tongno-nong-baria
twang njawe yiu nə
təruià gír mur'mwana*

¹⁵ Pələa tongno-nong-baria məturonjar twang njawe male, kara agiu lo kərkər a kùli à kə na ama,
<<Agara-murəm mala
banza man ngga
à nyarəna a bá bu
Mətala səm andə
bá bu Kərəsti male.
Sə domurəm male ka

Š **11:11 11:11** Balli gbal aba: Ezək 37:5,10.
gbal aba: 2Amur 2:11.

* **11:12 11:12** Balli

masələate pà kàm dāng!>>†

16 Sə abwana-məgule lumi-bari-nong-ine, mənana à ndaban do amur abuno-murəm a badəm Bakuli ka, à kpa a nzali, sə à peri a ban Bakuli.

17 À na ama,

<<We Bakuli Mətalabangho
mana a Karmur Gulo kat,
we mənana a nda kam ado,
andə mənana nda
kam dīdɣal ka,
səm nggə pakko yàwá,
acemənana a angɣəna
rəcandəa mò məgule,
sə a tinata mò yì yálban
amur agir.

18 Abwana arə anzali
pak bumlulla,
sə ado gbal ka,
pwari mala bumlulla
mò yina.

Pwari pàngɣənà
mənana awu nə pakki
alú bashi nɛi ka.
Sə aguro mò,
amə'bangnəa ka,
awu nə peà wia
tangnakusəia,
andə abwana mô
aməfele,
andə abwana kat,
ɓwa məkyauwe andə
ɓwa məgule,

† 11:15 11:15 Balli gbal aba: Ang 22:28; Dan 7:14,27.

amənana à kə banggo
 aba pagulo ka.
 Pwari yina mənana
 awu nə kidiki abwana
 mənana à kə kidiki
 banza ka.>>‡

¹⁹ Pələa à mən kun Ndàməgule mala Bakuli
 mana a kùli ka, sə Akwati Kùrcau male ka à səni
 kàm aba Ndàməgule.§ Kara tálaban liki'nzama,
 ban gəggəli, mgbarangce sàkkya, nzali dəurəkio, sə
 məsətali-mbulo məgulke ra.

12

*Bwama bəl muna sə
 Dəragon ama nə wal-luí*

¹ Pələa bə nggea gir'ləmdəa mə'pa ndali pusərəi
 a kùli. Bə bwama na oasə pwari arəi nda agir-
 nggūrəu male, sə tamsə akusəi amur zongɲo.
 À oasəi wi jeko* a bamúrí mənana ndanə an-
 lero lum-nong-bari arəi ka. ² Bwame gongɲəna,
 malanə gbáshí, sə kwanban andə tanni mala
 gbáshí ka, tsəi kə bua.†

³ Nyare bə gir'pandali məgule pusərəi a kùli.
 Kaba bə nggea Dəragon məbangɲe na, ndanə
 abamuri tongno-nong-bari andə anjawe lum,
 sə amur koya bamúrí ka ndanə sukuru-murəm
 kàm.‡

⁴ Yì Dəragon ngga, wuli nggilate pwan banì
 mwashat abalə agauwe tàrú mala anlero mənana

‡ 11:18 11:18 Balli gbal aba: Ang 2:1. § 11:19 11:19 Balli gbal aba:

1Amur 8:1-6. * 12:1 12:1 jeko: Ulang mala amə Gərik. † 12:2
 12:2 Balli gbal aba: Mik 4:10. ‡ 12:3 12:3 Balli gbal aba: Dan 7:7.

a kùli ka, rangsəia a banza. Sə yi came a badəm bwama mənə kə gbashí ka, ace mənana bə gbashína ani ka nə shak muni.Š

⁵ Bwame gbáshí muna-bwabura mənana nə yál abwana kat a banza nə gara bolo ka. Sə muna ka, Bakuli fwê, twali um nəi a baní, kya dumsəi atè amur buno-murəm male.*

⁶ Bwame bangja, o a babondo, a ban mənana Bakuli giləkini wi nə tsəkiri kàm abalə anonggio á-mwashat né gbəman-bari né lumi-tongno-nong-mwashat ka [1,260].

Makel lo munəo arə Dəragon

⁷ Pələa munəo lo a kùli. Bə gbani məturonjar mala Bakuli, yì Makel ka, lo andə aməturonjar mənana atè ka sə à soa munəo arə Dəragon; sə Dəragon andə aməturonjar male gbal ka, à oa munəo a rəia†.

⁸ Sə Dəragon ngga munəo gandəi. Yì andə aməturonjar male ka, à dwanyi bancame malea a kùli.

⁹ Nda à ramta mənəia yì nggea kabəne Dəragon, mənəo yì share n'yau mənana à tunəki ama Məbealbikea sə Shetan, mənana kə swarkita abwana kat aba banza ka. Yì Dəragon andə aməturonjar male kat ka, à ramtea a kùli à yì kpa a nzali a banza!‡

¹⁰ Pələa ən ok bebwə a kùli loasə gi kərkər bang cau ama:

<<Adyan ngga, amsəban

Š 12:4 12:4 Balli gbal aba: Dan 8:10. * 12:5 12:5 Balli gbal aba: Isha 66:7; Ang 2:9; 110:1. † 12:7 12:7 Balli gbal aba: Dan 10:13.

‡ 12:9 12:9 Balli gbal aba: Tite 3:1,14-15; Zak 3:1.

andə rəcandəa,
 andə Domurəm mala
 'Bakuli ma'səm,
 andə gara-murəm mala
 Kərəsti male ka, à yina!
 Acemənana mə'yinə
 acaubashi
 amur amə'eam səm,
 mənana kə oasəkimuria,
 a badəm 'Bakuli ma'səm,
 du andə pwari ka,
 à raməna tè a banza!§
 11 À limurəm amurí
 nə nkila mala Məgam,
 andə nakún malea
 nə məsəcau
 amur Məgam
 a badəmbə abwana;
 yia ka à eare
 à pa yiləmia,
 à nyar nə tea dāng
 yi pur a lú malea.
 12 Ace mənə ka,
 pak banboarnado,
 We kùli!
 Sə wun mənana kat
 wu do a kùli ka,
 wu pak banboarnado!
 Sə mala nzali andə
 nggeamùr ka,
 gír'mur'mwana amur wun,
 acemana Məbealbikea,
 yì Shetan ngga,
 suləna a ban wun.

§ 12:10 12:10 Balli gbal aba: Ayu 1:9-11.

Lùmsə nə bumlulla kèrkér,
acemənana sələnə ama
pwari ueki wi bəti.>>*

¹³ Lang Dəragon səni à ramna tè kpana a banza ka, pələa lo pərta bɔwama mənə, mənana bəl muna-bwabura ka.

¹⁴ Sə bɔwama ka, Bakuli pe wi abu-nyál bari mala nggea nkwang mægule bə yàle bə o a ban mənana à giləki wi a babondo ka; akanó ka, à nè tsəkiri pələa tărú nə tsùrú, Dəragon pà nə gandə kumi dāng.†

¹⁵ Dəragon pələa mən kúni polə mür-gùla atà bɔwama ace mənana bə mür bə kya pwani bə um nəi ka.

¹⁶ Sə nzali ka bwalì bɔwama kàm; nzali mən kúni sonzə mür nggeasala mənana Dəragon poləi ka.

¹⁷ Gír mənía ka pè Dəragon bumlulla kèrkér arə bɔwama man. Nda nyare o nə ká munəo arə cili amuna mala bɔwame, yia abwana mənana kat à kə kpata anzongcau mala Bakuli, sə à duk amə nakún Yesu nə məsəcau ka.

¹⁸ [Dəragon pələa yi came a sala a kun nggeamür.]

13

Nyambikea mənana puro aba nggeamür ka

¹ Sə ən sən bekə nyambikea aban puro aba nggeamür. Ndanə abamuru tongno-nong-bari andə anjawe lum. Amur koya njawe male ka sukuru-murəm nda kam, sə arə koya bamúrí

* **12:12 12:12** Balli gbal aba: Isha 44:23; 49:13. † **12:14 12:14** Balli gbal aba: Dan 7:25; 12:7.

ka lulləu na kam à giləi, sə koya lulləu ka cau bəsəkiban na arə 'Bakuli.*

² Mənia yì nyambikea ən səni ka, nda kəla məmburi. Akusəi na kəla akusə nyam-bondo mənana à tunəki ama biya, sə kúni na kəla kun im. Dəragon nyesə rəcandəa male, andə buno-murəm male, andə gara-murəm male pe wi. ³ Mwashat atə abamur nyambikea man ngga pa kəla à tsəki wi mpenye mənana bə nə wal-luí, sə mpenyeni yì sonzə ka. Banza kat pu aban ká atə nə ndali.

⁴ Bwapəndəa peri aban Dəragon, acemənana nyesə gara-murəm male pe nyambikea ka; nyare à peri aban nyambikea, sə à kə na ama, <<Yana bwe na kəla yì nyambikea? Yana bwe na nə gandə ká nə lwa arəi?>>

⁵ Yì nyambikea ka à eari wi kutia banggi acau twəlbamúrú andə bəsəki 'Bakuli, sə bə pakkia agir mala ləmdə rəcandəa mənana à pe wi ka, bə zongjo lumi-ine-nong-bari.†

⁶ Mən kúni aban kyauwiki 'Bakuli andə na məbane arə lulləi, andə ban-do mala 'Bakuli, andə abwana mənana à do a kùli ka.

⁷ À nyinggi wi njar bə lwa'lwa arə abwana məfele mala 'Bakuli, sə bə limurəm amúrià. Sə à pe wi rəcandəa amur koya tàu, andə kun, andə abwapəndəa, andə nzali.‡

⁸ Abwana mənana kat à do a banza ka, à nə peri aban nyambikea, yì abwana mənana tite a share banza ka, lulləia pə kəm a giləe aba Maləmce raka,

* **13:1 13:1** Balli gbal aba: Dan 7:1-6. † **13:5 13:5** Balli gbal aba: Dan 7:8. ‡ **13:7 13:7** Balli gbal aba: Dan 7:21.

yi Maləmce Yiləmu mala Məgam[§] mənana à pwan-myali ka.

⁹ Bwa mənana kat
ndanə kir okban ngga
bə o.*

¹⁰ <<Bwa mənana kat à
kasəi wi bwalban
a guro ka,
à nə bwali nə o a guro.

Bwa mənana kat
à kasəi wi wal-lui
nə nggeabyau ka,
nə nggeabyau sə
à nə wali.>>[†]

Mənia ka kwarkiru na ace əbwana amə'məsəcau
nə mala Bəkuli, bəə cam kəngkəng sə bəə dum nə
pəbamuru a baní aba koya tanni ka.

Bə Nyambikea mənana pur a nzali ka

¹¹ Pələə ən sən bə nyambikea aban puro nə bá
nzali. Ndanə anjawe bari kəla mala gam, sə kə
nacau kəla dəragon.

¹² Kə ləmdə rəcandəə mala nyambikea
mədəmbe. Tsək banza andə əbwana mənana
nə do əbaləi ka púp bəə peri aban nyambikea
mədəmbe mənə mpenye məbike male sonzə ka.

§ **13:8 13:8** *Maləmce Yiləmu mala Məgam ngga*, nda maləmce
mənana, tite a share banza yi puro ado mənə ka, Yesu Kərəsti,
mənana sukki nkile ace lak acaubikea mala əbwana ka, kə oasəkia
alullə əbwana kam mənana à nə pea wia yiləmu mənana málá male
pà kəm raka. * **13:9 13:9** Balli gbal aba: Mar 4:23. † **13:10 13:10**
Balli gbal aba: Ir 15:2; 43:11.

¹³ Mənia yì nyambikea ka, pakki agir-ndali mægulke; kə tsəa bəsa nə pur a kùli aban yiu a nzali a məsə abwana kat.

¹⁴ Nə agir-ndələki mənana à eari wi bə pea a badəm nyambikea mədəmbe ka, twalo swarki abwana mənana kat à nda ka aməkpata banza man ngga. Cia bəà bək bənzál mala nyambikea mədəmbe mənana à tsəki wi mpenye nə ngge-abyau bə nə wal-luí sə yi au ka.‡

¹⁵ Mənia yì bəria nyambikea ka kum rəcandəa mala pe bənzál mala nyambikea mədəmbe yiləmu ace mənana bə gandə nacaú ka. Pələa bənzál mala nyambikea tsəa ama bwa mənana kat binəe ama pà nə peri a baní raka, bəà wal-luí.

¹⁶ Tsək koyana le ka, bwa məkyaúwe andə bwa məgule, aməkume andə amə'tər; aguro andə abwana mənana à ndanə do bamuria ka, bəà canbia wia nyouləa anzəm buia məli ko a kundəmbəia.

¹⁷ Bwa mənana kat panə mənia yì nyouləa raka à eari wi bə kúr kəgír ko bə mak kəgír dang. Mənia yì nyouləa ka, lulləu mala nyambikea na, ko lámbə mala lùlləi na.

¹⁸ Abə mənia ka, sələe na à kə earce bwa bə dum nəi ka. Bwa mənana kwarô sə nə pak denyicau məlime ka, bə kwam bá mənia yì lámbə mala nyambikea ka, bə bwalte, acəmənana lambe ka, lámbə mala bwapəndəa na. Lámbə male ka nda gbəman tongno-nong-mwashat, nə lumi-tongno-nong-mwashat, nə məsəi tongno-nong-mwashat [666].

‡ **13:14 13:14** Balli gbal aba: Nggur 13:1-5.

14

*Məgam andə amətə
144,000 tu-nggyal
a badəm buno-murəm*

¹ Lang ən soa məsəam ngga, ən sən Məgam aban came amur Nkono Siyona andə abwana á-gbəman mwashat nə á-lumi-ine bwamdə ine [144,000] atə, abwana mənana à gilənia wia lùlləi andə lullə Tárri a kundəmbəia ka.*

² Pələa ən ok giu pur nə kuli, pàkkam kəla gəshi gəggəli mala nggeamùr aba songnəo male, ko kəla ime mala mbulo. Ən ok giu nı ka, nda kəla amə walki azangŋan aban walki azangŋan malea.

³ Abwana mənə á-gbəman mwashat nə á-lumi-ine bwamdə ine ka, à ndarə tu bəsa nggyal a badəm buno-murəm, andə badəm agiryiləmu ine andə abwana-məgule. Kə bwa pà kəm gandə kani mənə yı nggyal ka dāng, shekə yia mənə á-gbəman mwashat nə á-lumi-ine bwamdə ine, mənana à akmúria aba banza ka.

⁴ À nda ka abwana mənana à pəndəki bamuria nə nongginə amaməna raka. À bwal bamuria aba doboarnsari, kəla ansarina mənana à sùrə kə bwabura raka. À kə kpata Məgam arə aban mənana kat kə wari kam ngga. Bakuli akmúria abalə acili bwapəndəa a banza bəà do à nda ka bəlagir mədəmbe mənana à nə pàna boro nəia aban Bakuli andə Məgam ngga.

⁵ À sùrəia nə kə nyir a kunia dāng. Amə dʋwanyicau-arəŋ na.

* **14:1 14:1** Balli gbal aba: Ezək 9:4.

*Aməturonjar tərú yiu nə
acau hama mala Bakuli*

⁶ Pələ ən sən bə məturonjar mala Bakuli aban yale bəng-bəng a bəmkuḷi. Ndarə yiu nə Cau Amsəban mənana masələate pà kəm raka, ace mənana nə yia hamnəi a ban əbwana a bəanza, a ban koya nzali, andə koya təu, andə koya kún, andə koya bwapəndəa ka.

⁷ Pələ loasə gí kpəm hama ama, <<Wu bənggi Bakuli, sə wu pe wi gulo! Acəmənana pwari bəshi male yina. Wu peri a bəní, yì bwa mənana pusə kuḷi, andə nzali, andə nggeamùr, andə amádí-mùr ka.>>

⁸ Pələ bəria məturonjar kpata mənə sə kə na ama, <<Nggea-là mægule Babila ka kpana, yì bəwama mənana tsək əbwana arə anzali bəanza à nu mùr-anap mala npel mala kídíkì nongginə rəarəu male ka.>>†

⁹ Pələ təruià məturonjar kpatea, aban hama nə giu bəngbəng. Kə na ama: <<Bwa mənana kat peri a ban nyambikea andə bənzál male, sə ak nyouləa male a kundəmbəi ko a nzəmbui ka,

¹⁰ bwe gbal ka nə nu mùr-anap mala bəmlulla mala Bakuli. Yì bəmlulla mala Bakuli mənana à soləi andəa lúllò male məcandəe aba kwar bəm-ukkia male ka. Sə bwe nə nu nggea tanni kərkər aba bəsa andə atalibəsa, a bədəmbə aməturonjar məfele andə bədəm Məgam.‡

¹¹ Yele-bəsa bá tanni malea ka, nə nggə lo aban ká kuḷi, pà nə mal dəng. Sə à pà nə kum usələo dəng du andə pwari, yia əbwana mənana à peri

† 14:8 14:8 Balli gbal aba: Isha 21:9. ‡ 14:10 14:10 Balli gbal aba: Ir 51:7; Tite 19:24.

a ban nyambikea andə bənzál male, andə bwa mənana kat ak nyouləa mala lùlləi ka.>>§

¹² Mənia ka kwarkiru na ace abwana amə'məsəcau nì mala Bakuli, yia mənana à kə kpata anzongcau mala Bakuli, sə à dum nə məsəcau a ban Yesu ka, bəà cam kàngkàng nə gandəru.

¹³ Pələa ən ok bə giu pur nə kuli kə na ama, <<Gilə cau mənina ka:

<< <Twal ado aban ká damba ka,

tsəkbu mala Bakuli na

amur abwana mənana

à wu aba dotarəu

malea andə

Mətalabangjo ka!> >>

Bangjo mala Bakuli kə na ama, <<E, məsətacau, à nə kum usələo abalə atúró malea, acemənana atúró məboarne malea mənana à pea ka, à kə ongsəô atəà.>>

Pwari pwan girbaban mala banza yina

¹⁴ Mə nda rə sənban ngga, ən sən pərbang məpwasəe yi puro andə bəbwa kəla Muna mala Bwa aban do amurí. Ndanə jeko zənariya amurí sə bwal nshiri məceauwe a bui.*

¹⁵ Pələa bə məturonjar mala Bakuli purî bá Ndáməgule mənana a kùli ka yi came. Loasə gi kpəm ne bwa mənə do amur pərbang ngga ama, <<Pələ nshiri mô sə wu tita ùmó, acemənana pwari pwan bəla-baban yina. Banza ka bələna a mala pwan bəle!>>†

§ 14:11 14:11 Balli gbal aba: Isha 34:10. * 14:14 14:14 Balli gbal aba: Dan 7:13. † 14:15 14:15 Balli gbal aba: Jol 3:13; Mat 13:30.

¹⁶ Pələa bwa məno do amur pərbang ngga wuli nshiri male amur banza, sə um girbaban mala banza rambi.

¹⁷ Anzəm məno ka, bə məturonjar mala Bakuli purî bá Ndāməgule mənana a kùli ka, sə yì gbal ka ndanə nshiri məceauwe a bui.

¹⁸ Nyar dəm ngga bə məturonjar mənana nə rəcandəa amur bəsa ka, purî ban gyangɲan yi came. Loasə gi bəng-bəng ne məturonjar məno nə nshiri məceauwe a bui ka, ama, <<Loasə nshiri mô, kasəki adangɲanshi bəla nggun-anap a baban-anap mala banza, acemənana abəle ka, à bəlna!>>

¹⁹ Pələa məturonjar wuli nshiri male amur banza, kasəki abəla nggun-anap male, sə sukkia aba tūli bá nggea tali kamggi mür-anap, yì tūli bumlulla məgule mala Bakuli.

²⁰ À parki aməno yì abəla nggun-anap ka aba yì tūli bá nggea tali kamnggigir, mənana nda anzəm la ka. Nkila bun aba tūlî aban soləo, kə bangɲa kəla mür nggeasala, o kya bik kilomita gbəman tàrú,[‡] sə lime male ka nə kongsə bamúr pər mənana cam nə came ka. §

15

Aməturonjar tongno nong-bari yinə masələata agir tanni-twal-là

¹ Anzəm məno ka, ən sən be gir'ləmdəa məgule andə mə'pa ndali, puro a kùli. Aməturonjar na yia tongno-nong-bari, mənana à ndanə masələata

[‡] **14:20 14:20** kilomita gbəman tàrú: ko mel gbəman bari. § **14:20 14:20** Balli gbal aba: Jol 3:13.

agir yinə tanni-twal-là, mənana à nè yia ləmdə masələata bumlulla mægule mala Bakuli nəia ka.*

² Nyare ən sən be kəgîr kəla nggeamûr gəlas mənana à zurəi andə bəsa ka. Sə dəm ngga ən sən abwana mənana à limurəm amur nyambikea andə bənzál male andə lámbə mala lùlləi ka, aban came a kún mənə yì nggeamûr gəlas ka. Ko yan ateà ka, bwal məzangnan mənana Bakuli pè wi ka, a bui.

³ À nda rə tu nggyal mala Musa, yì guro mala Bakuli, andə nggyal mala Məgam; à kə na ama:

<<We, Mətalabangno Bakuli,
mənana a Karmur Gulo

kat ka,
a pakki atúró məgulke
andə agir pa'ndali.

Atúró mô kat ka,
a ké pea aba
məsəcau andə kpate
a njarni,

We Murəm mala anzali!†

⁴ Yana bwe na pà nè
banggo raka?

Yana bwe na nè ginə
pe lùlləò gulo,

We Mətalabangno?

We nəmurəo bərbər,
a nda Məfele.

Abwana arə anzali kat,
à nè yia peri
a badəmbo,

* **15:1 15:1** Balli gbal aba: Pəris 26:21. † **15:3 15:3** Balli gbal aba: Pur 15:1; Ang 145:17.

acemənana atúró
bealboarna mô ka,
à pusəna rəia.>>‡

⁵ Anzəm mənəia ka, ən səni à mən Ndàməgule
mala Bakuli, yì Taragula məfele mana akanó a kùli
ka,§

⁶ sə aməturonjar nì tongno-nong-bari mənana à
ndanə agir yinə tanni-twal-là ka, à nda ban purì
bāləi. À oasəki anggea-daura pwasəa mana à teă
nə nggubyaŭ linən məboarnsari ka a rəia, sə à
marəki abugir mənana à peă nə bolo-njengəlan ka,
a kikilia.

⁷ Mwashat atə agiryləmu nì ine ka, yiu yì pè
koyan atə aməturonjar mənəo tongno-nong-bari ka,
tasau mənana a tùlli nə zənariya ka. Amənia yia
atasau ka, à lumsəkia nə bumlulla mala Bakuli
mana ndanə yiləmu, málá male pà kəm raka.

⁸ Kara Ndàməgule twalo lumsə nə yele, mənana
pur nə bá boarbwa andə rəcandəa mala Bakuli
ka.*† Kə bwa pà nə gandə kutio aba Ndàməgule
dàng she bəà aməno yì agir tongno-nong-bari
màlà yinə tanni-twal-là, mənana a bu aməturonjar
tongno-nong-bari, à maləna ka.

16

*À soləki bumlulla məgule
mala Bakuli mana*

‡ 15:4 15:4 Balli gbal aba: Ir 10:7; Ang 86:9-10. § 15:5 15:5 Balli
gbal aba: Pur 40:34. * 15:8 15:8 mənana pur nə bá boarbwa
andə rəcandəa mala Bakuli ka. Ko <<mənana ləmdəa ama Bakuli
aba boarbwa andə rəcandəa male ka nda abanì.>> † 15:8 15:8
Balli gbal aba: 2Kpa 5:13-14; 1Amur 8:10-11; Isha 6:4; Ezək 44:4.

abalə atasau ka

¹ Pələ ən ok giu məcandəe pur nə bá Ndáməgule, aban banggi aməturenjar mənə tongno-nong-bari ka ama, <<Wu kyane, wu kya soləki bumlulla məgule mala Bakuli, mənana abalə atasau tongno-nong-bari ka, amur banza! >>

² Nda məturenjar mədəmbe puro wario kya solə gır bá tasau male amur banza, kara anggea npenye-gula aməbike andə aməkwanbanı purkio arə abwana mənana à ndanə nyouləa mala nyambikea, sə à peri aban bənzál male ka.*

³ Báriə məturenjar solə gır bá tasau male amur nggeamür, kara nggeamür pələ nkila, kələ nkila lú bwa, sə agir mənana kat nə yiləmu aba nggeamür ka, à wukio.†

⁴ Tàruia məturenjar solə gır bá tasau male amur anggeasala andə amádí-mür, sə à pələ nkila.

⁵ Ən ok məturenjar mənana tsəkiyikir amúr ka bang ama:

<<A pángjə̀nà pepè aba
mənia yi abashi ka,
we Məfele mənana
a ndakam ado
sə a ndakam dídyal ka!

⁶ Yia ka, à sukki nkila
mala abwana mô aməfele,
andə mala amə'bangnəa mô.

Ace mani ka,
a pania wia nkila bəà nu.

À nda rə kum tangnakusəia

* **16:2 16:2** Balli gbal aba: Pur 9:10-11; Nggur 28:35. † **16:3 16:3** Balli gbal aba: Ezək 7:17-21.

arə gir mənana karə

arəia ka.>>‡

⁷ Sə ən ok giu pur nəban gyangŋan dārêa na ama:
E, Mətalabangŋo Bakuli

mənana a Karmur Gulo

Kat ka,

abashi mò ka,

amə'məsəcau nì na,

sə à nda pepè!§

⁸ Inea məturonjar solə gir bá tasau male amur
pwari, sə pwari tita pisəki abwana nə bəsa.

⁹ Ace biki pisəkiban mala pipwari amur abwana
ka, à kutia naki acau məbane arə lullə Bakuli
mənana ndanə rəcandəa amur amənia yì agir yinə
tanni-twal-là ka. À ginəe à pà nə pwanzali à nə
pələ nzəmia arə acaubikea malea, à nò pè Bakuli
gulo dang.

¹⁰ Tongnoia məturonjar solə gir bá tasau male
amur buno-murəm mala nyambikea. Kara
pəndəa gir mur domurəm male, sə abwana
mənana abata domurəm male ka, à nəmnggi
minəja ace kwanban mənana suləo amúrià ka.*

¹¹ À kutia naki acau bəsəkiban arə Bakuli, yì
murəm kùli, àtàcau mala kwanban andə anpenye
mənana kumia ka. Sə à ginə pwanzali amur agir
məbane mənana à pakkia ka.

¹² Tongno-nong-mwashatia məturonjar solə gir
bá tasau male amur nggeasala mägule mənana à
tunəki ama Yiufəretis ka. Sə mùr mana aba mənəia
yì nggeasala ka, ime ace mənana amurəma andə

‡ **16:6 16:6** Balli gbal aba: Ang 79:3. § **16:7 16:7** Balli gbal aba:
Ang 119:137. * **16:10 16:10** Balli gbal aba: Pur 10:21.

amə'lwa malea, amənana à nè yiu nə njar-takuli ka, bəà kum njar kutio.†

¹³ Pələə ən sən abangño məbane tàrú, amənana à nda kəla andwalung ngga. Mwashat ka, puro a bakun dəragon, bə ka puro a bakun nyambikea, sə bə man ngga puro a bakun məbangnəa mə'nyir nì.‡

¹⁴ À nda ka abangño mala akukwar mənana à kə pakki agir-ndali ka. À purkio aban o aban amurəma mala banza kat, à nè nggá rambia ace lwa arə Mətalabangño, a Pwari Məgule mala Bakuli mənana Karban Kat ka.

¹⁵ <<Wu səni, mə nə yiu aba yasələban kəla mən'í. Tsəkbu mala Bakuli nda amur bwa mənana kat kə dum nə məsəi aba kundəmuram, sə kə bwal agir-nggürəu male pepè, ace mənana bə kəa ging nə bəte, bə kum kəsəkyə a məsə abwana raka!>>§

¹⁶ Pələə abangño məbane mənə ramgi amurəma andə amə'lwa malea a banbwáná aban mənana à tunəki nə kun Ibəru ama Armagedon ngga.*

¹⁷ Sə tongno-nong-baria məturonjar solə gır bə tasau male aba gung. Nggea giu məcandəe pur nə ban buno-murəm aba Ndəməgule, bang ama, <<Maləna!>>†

¹⁸ Kara təlaban liki'nzama, mgbarangce səkkyə, agiu akyə, sə nzali dəurəki kərkər. Ulang mənə yì dəurəkyə mala nzali ka, malaká kumban àkə fara aba do mala bwapəndəa a banza dāng.‡

† **16:12 16:12** Balli gbal aba: Isha 11:15-16. ‡ **16:13 16:13** Balli gbal aba: 1Amur 22:21-23; Pur 8:3. § **16:15 16:15** Balli gbal aba: 1Tas 5:2. * **16:16 16:16** Balli gbal aba: 2Amur 9:27. † **16:17 16:17** Balli gbal aba: Isha 66:6. ‡ **16:18 16:18** Balli gbal aba: Pur 19:16; Dan 12:1.

¹⁹ Nggea-là mægule Babila ka, gau arə abanì tàrú, sə anggea-là mala anzali banza pas ka, à kpakia, à sukki amur rəarəia. Nda sə Bakuli denyi nə Babila Mægule, sə tsəi bə nu aba kwar mənana à lumsəi nə mür-anap mala bumlulla mægule male aba ukkio male ka.

²⁰ Ko ya luran ngga, ndərmi, sə ankono kat ka, à bəbbəri.

²¹ Aməsətali-mbulo mægulke, mənana dəmbərya malea nda kəla anggea-taligo ka, à ara a kùli aban yiu amur abwana a nzali. Abwana kutia bang cau məbane arə Bakuli atəcau mala mənia yì gır yinə tanni-twal-là nə məsətali-mbulo ka, acemənana gir nı biki kərkər.Ş

17

Bashi mala Bakuli amur mā-gyatarəu mægule

¹ Mwashat atə aməturenjar tongno-nong-bari mənana nə atasau tongno-nong-bari ka, yiu a banam. Nam cau ama, <<Yiu atəm, mə nə ləmdəo bashi mala Bakuli mənana nə yiu amur mā-gyatarəu mægule, yì nggea-là mənana à bə a ban anggeasala pas ka.*

² Amurəma mala banza pak caubikea nong-ginəban andəi, sə abwana mənana à nda ka aməbanza man ngga, à bəsəkinia à nùnà mür-anap mala caubikea male mala nongginə-rəarəu kərkər, gandəa à wal-wale.>>†

Ş 16:21 16:21 Balli gbal aba: Pur 9:23. * 17:1 17:1 Balli gbal aba: Ir 51:13. † 17:2 17:2 Balli gbal aba: Isha 23:17; Ir 25:15-16.

³ Pələa məturonjar twalam aba bangño umnə mim aba bə pədanban. Akanó ka ən sən bɔwama aban do anzəm nyambikea məbangnje mənana ndanə abamuru tongno-nong-bari andə anjawe lum, andə alulləu sangban arə Bakuli, mənana à giləia arəi kat ka.

⁴ ‡Bwame oasə agir-nggūrəu mana kúreà candə ka, sə mbàkì rəi nə bolo-njengəlan, andə aməsətali-gəna andə aməsə-nlang mətà'nzame. Bwal kwap bolo-njengəlan a bui, mənana lùmsənà nə agir'beami andə agir pəndəkea mala nonggi nə aburana male ka.

⁵ Lulləu na kam à giləi a kúndəmbi mənana bāləi ka gir'səmbərəa na. Lulləuī ama:

BABILA, NGGEA-LÀ MƏGULE, NGGEAU MALA
KOYA KÌDÌKÌ MALA NONGGINƏ-RƏARƏU ANDƏ
KOYA GÌR BEAMI A BANZA.

⁶ Ən səni ka, bɔwame nda aba wal-wale nə nkila mala abwana mala Bakuli, andə nkila mala abwana mənana à dum nə məsəcau arə nakún Yesu ka.

Lang ən səni ka, gír nî pam ndali kərəkər.

⁷ Pələa məturonjar nam ama, <<Palang sə a pak ndali? Mə nə banggo gír ba-səmbərəa amur mənəia yì bɔwama, andə mala yì nyambikea mənəo nə abamuru tongno-nong-bari andə anjawe lum, mənana bɔwame dukiyi a nzəmi ka.

⁸ Mənəo yì nyambikea a səni ka, ndakam dídɣal nə yiləmu, ado ka pà kàm dāng, sə banì pà nə sau dāng ndo nə nggá puro aba tūli-tàtəkətè, sə nə kutio nə ká lú mənana málá male pà kàm raka. Abwana mənana à do a banza, amənana

‡ 17:4 17:4 Balli gbal aba: Ir 51:7.

pur a share banza ka, à gilə lulləia aba Maləmce Yiləmu raka, à nə ndali nə nyare-yiu mala man yì nyambikea mənana wú dīdɣal ka.Š

⁹ <<Mənia ka, à kə earce ama bwa bə dum nə sələe andə bwalta gir. Abamuru tongno-nong-bari mala nyambikea ka, à nda ka nkono tongno-nong-bari mənana bwame dukiyi amúrià ka. Sə yia gbal ka, amurəma na, yia məniala tongno-nong-bari ka.

¹⁰ Tongno ateà ka à wukina. Mwashat ka nda kam più amur buno-murəm. Sə bə man mwashat ka, malaká yiu dang peatu. Bə yina ka, do yálban male pà nə sau dang.

¹¹ Yì nyambikea mənana ndakam dīdɣal nə yiləmu, sə ado ka pà kəm raka, nda tongno-nong-tàruia murəm. Sə yì ka, ndá mwashat atà aməno yì amurəma tongno-nong-bari ka, sə kə ká nə ká a lú male.

¹² <<Anjawe lum mala nyambikea mənana a sənia ka, amurəma na lum, mənana à malaká ak gara-murəm raka peatu, səama à nə yia pea wia gara-murəm. À nə duk amurəma aba pwari bəti atà nyambikea.*

¹³ Yia kat məniala lum ngga, kunia mwashat. À nə yia nyesə rəcandəa andə gara-murəm malea à nə pè nyambikea.

¹⁴ Yia kat ka, à nə kánə lwa arə Məgam, sə Məgam andə amətə, yia abwana male mənana tunəia, sə tarkia, andə amə kpate aba məsəcau ka, à nə limurəm amúrià. À limurəm amúrià

Š 17:8 17:8 Balli gbal aba: Dan 7:3; Sən 3:5. * 17:12 17:12 Balli gbal aba: Dan 7:20-24.

acemənana yì Məgam ngga, nda Gbani amur amətala anzali kat, sə nda Murəm mala amurəma kat.>>†

¹⁵ Pələa məturonjar banggàm ama, <<Amúr mənana a sənia a ban mənana yì mā-gyatarəu dukiyi kam ngga, à nda ka bəwana amə'làkke pas mala anzali, andə akún, andə atəu, andə abwapəndəa.

¹⁶ Yì nyambikea andə anjawe lum mənana a sənia ka, à nè bìnəməsə mā-gyatarəu man. À nè swàrì wi agir-nggūrəi, à nè nyi nə bəte, à nè shak nyami, sə acili abare ka, à nə pisəia a bəsa.

¹⁷ À nè pak anggo, acemənana Bakuli tsəngɲənà kàni male a babumia, kàni male mənana à nè pak nggearə gir mənana babumi earikiyi ce ka. À nè kpapi múrià, à nè pè nyambikea gara-murəm malea. Aba pə məno anggo ka, cau mənana Bakuli bang ngga, nə yia lùmsəo.

¹⁸ Man yì bəwama a səni ka, nda məno yì nggea-là mægule mənana nda murəm amur amurəma mala banza ka.>>

18

Kpa mala Babila

¹ Anzəm məno ka, ən sən bə məturonjar pur a kùli sə suləo aban yiu a banza. Yì ka, ndanə rəcandəa kərkər, sə tă mala boarbwa male tă aki banza.

² Loasə gì bəng-bəng nacau ama:
<<Babila kpana!
Məno yì nggea-là

† 17:14 17:14 Balli gbal aba: Dan 2:47.

mægule ka, kpana!
 Pələna ban-do
 mala akukwar.
 Pələna mpù mala
 koya bangho məbane,
 andə ndá mala
 koya nyal məbane,
 andə ban səmbərəa mala
 koya nyama məbane,
 andə mənana à binəce ka.*
³ Abwana arə anzali kat,
 à nùnà mùr-anap
 mala nshawari,
 andə kidiiki mala
 nonggi nə rəarəu male,
 sə walənia.
 Amurəma mala banza
 nonggina nəi.
 Ace biki earce do male
 aba banboarnado
 mala kume ka,
 tsəngənà amə nggāliki
 mala banza à pələna
 amə gəna.>>†
⁴ Pələa ən ok bè giu pur nə kuli kə na ama:
 <<Wu puri bāləi,
 wun abwana mem.
 Wu kəa oasə bu wun abalə
 acaubikea male dāng,
 bə ana raka,
 wun nə nutanni atè
 arə agirtanni mənana

* **18:2 18:2** Balli gbal aba: Isha 21:9; Ir 50:39. † **18:3 18:3** Balli
 gbal aba: Ir 25:15,27.

à nè suləo amurí ka.‡
 5 Acaubikea male ka,
 à gwalikina amur rəarəia,
 à bingəna kùli.
 Bakuli denyina nè atúró
 bealbikea male
 mənana pakkia ka.§
 6 Bəà mbweki wi a kúni,
 kəla mənana pakkí
 abea bwanə ka.
 Bəà tsəi bə mbwe kusə bari
 arə agir mənana pea ka.
 Bəà mbwe bə nu
 nggea məbane mana
 lúllô male ka kar mənana
 pea abea bwanə sə à nu ka,
 kusə bari.*
 7 Sokkite bə tǎpì aba
 tanni andə bumkidikea
 kəla mənana pè bamúri
 gulo andə do məboarne
 aba rəpwala ka.
 Kə jali a babumi ama,
 <Mə nda mā-murəm;
 mə nda mā-lú đang.
 Kə gír pà kàm
 nə ciem mə nə pak
 bumkidikea đang.†>
 8 Ace mani ka,
 agirpatanni mənana
 à nè yinəi wi nə bumkidikea,

‡ 18:4 18:4 Balli gbal aba: Isha 48:20; Ir 50:8. § 18:5 18:5 Balli
 gbal aba: Ir 51:9. * 18:6 18:6 Balli gbal aba: Ang 137:8. † 18:7
 18:7 Balli gbal aba: Isha 47:8-9.

andə nzala,
 andə lú ka,
 à nè yiu amurí
 aba pwari mwashat.
 Nè yia pi aba bəsa kəring,
 acemənana Mətalabangŋo
 ʔakuli mənana pakkiyi wi
 bəshi ka,
 mə rəcandəa na.>>

⁹ Amurəma mala banza mənana à kutio aba
 kidi ki mala nonggi nə rəarəu andə yi, sə à do aba
 banboarnado andə li məboarne atə ka, à nè bua,
 sə à nè keban amurí, bəà sənəna yele mala bəsa
 mənana kə pisəi ka.‡

¹⁰ Nggea tanni male məgule nə pea wia bangciu
 kərkər. À nè cam kuko, sə à nè keban amurí ama:
 <<Caukwanban!
 Caukwanban nə we Babila,
 nggea-là məgule,
 la murəm!
 Aba bu-pwari mwashat
 bəshi mala ʔakuli
 yi suləna a muro!>>

¹¹ Amə nggāliki aba banza nə bua, sə à nè pak
 bumkidikea ace, acemənana kəbwa ueo kam nə
 kúr agirmā malea dəm dāng.§

¹² Agir-mā mənana kúria nə boalo kərkər sə à
 ram ngga, à nda ka zənariya andə azərfa, andə
 atali gəna, andə sala-bá-nkombo. Abea ka à nda
 ka nggubyaui-linən, amə rəbəlke, andəa mənana
 amurəma makkiyi arəia ka, andəa mənana kúria

‡ **18:9 18:9** Balli gbal aba: Ezək 26:16-17. § **18:11 18:11** Balli gbal
 aba: Ezək 27:36.

pa bəti raka. Abea dəm ngga à nda ka agir mənana à shària nə nggun məboarne sə à hasəkia wia amuru-mərəmboarne ka, andə agir mənana à tüllia nə bolo-bángnǎ, andə bolo-candəa ka, andə agir mənana à bakkia nə tali mabəl ka.*

¹³ Abea gir dəm mana kúria ka, à nda ka amuku nggwato-nggun məboarne mala amə Asiya, andə amuku agir məboarne mənana à kunəkiya amur girlina. Myang-loasə-yele mə'rəmboarne, andə myang pak buri wal rəkwangya, andə myang pak muru-mərəmboarne na əbaləia. Acilia ka à nda ka mür-bəlanggun anap, andə mürú nggun-olif, andə muku pak bəredi məbəlke, andə məsə məssa-alkama, andə andá, andə anzur, andə apér, andə awaru-pər, andə aguro, andə ayiləmi bwapəndəa.

¹⁴ Amə nggāliki nə bang ama,

<<Agir məboarne mənana

bumo earkiyicea,

sə rəo kə bəla arəia ka,

à umna arəò kat.

Agirkuma mò kat,

andə agir giləki rəŭ mô ka,

à ndərmina arəò kat.

A pa wu nə nyare awu nə

kumia dəm dāng.>>

¹⁵ Amə nggāliki mənana à kurkiyi wi kúró nə agir mənəia, sə à kum gəna malea arəi ka, à nə cam kuko, əba bangciu arə tanni məgule mənana suləo amurí ka. À nə bua sə à nə nggə keban amurí ama,†

¹⁶ <<Cau kwanban,

* **18:12 18:12** Balli gbal əba: Ezək 27:12-13,21. † **18:15 18:15** Balli gbal əba: Ezək 27:31,36.

cau kwanban nə Babila,
 nggea-là mægule!
 Didyal ka, kə oasə
 anggubyaŋ mā-murəma
 mənana à teă nə
 nggubyaŋ-linən məboarne ka.
 Kə oasə agir giləki rəŋ
 mənana à peă nə bolo-njengəlan,
 andə atali-gəna,
 andə agir tà'nzama
 məboarne ka.
 17 Ndo ka, aba bu-pwari
 mwashat,
 à kidfikina nggea kume
 mægule male kat.>>

Koya məkwak waru-bəsa andə abwana mənana
 kat à kə twal gya aba waru a nggeamùr, andə
 amətúró bá waru, andə abwana mənana kat
 túróbù ace kum gír do la malea ka, nda a
 nggeamùr ka, à cam kuko.‡

18 Lang à sən yele mala pi mala mənía yì nggea-
 là ka, à loasə già à na ama,
 <<Bè kə nggea-là kàm
 kəla mənía yì nggea-là
 mægule ka le?>>

19 À pwan tú sə à soe amúrià, sə à mak'zwalo aban
 bua andə keban ama:
 <<Cau kwanban!
 Cau kwanban nə
 nggea-là mægule,
 ban mənana amətala
 awaru-bəsa mənana

‡ 18:17 18:17 Balli gbal aba: Isha 23:14; Ezək 27:26-30.

à kə gya a nggeamùr,
 pələ aməkume kàm ngga.
 Aba bu-pwari mwashat,
 kara à kidikini. §
 20 Wun mənana wu
 do a kùli ka,
 wu pak banboarnado amurí!
 Wun abwana mala Bakuli,
 andə amə'mishan,
 andə amə'bangnəa mala Bakuli,
 wu pak banboarnado.
 Acemənana Bakuli
 panghəni wí bashi
 ace kə wun.>>*

21 Pələa bè məturonjar mə'rəcandəe imsə nggea
 tali mənana gulo male nda kəla nggea taligo
 mægule ka. Yi túrí aba nggeamùr sə na ama,
 <<Kəla mənə ka,
 sə à nə túr nggea-là
 Babila aba nggeamùr tsuləm!
 Sə à pà nə nyare
 à nə səni dəm dāng.†

22 Agí ka zanghan
 andə amə'nggyal,
 andə agí ka ntetu,
 andə anjawe ka,
 à pà nə nyare
 à nə oea dəm
 a bāləo dāng.
 À pà nə kum amə'túróbù

§ 18:19 18:19 Balli gbal aba: Ezək 27:30-34. * 18:20 18:20 Balli gbal aba: Isha 44:23; Ir 51:48. † 18:21 18:21 Balli gbal aba: Ir 51:63; Ezək 26:21.

andə koya ulang túróbù
a bāləo dəm dāng.

À pà nè nyare
à nè ok gi gogô
nə taligo dəm
a bāləo dāng.‡

23 Tǎ mala pitəla pà nè
nyare nè tà dəm
a bāləo dāng.

À pà nè nyare à nè ok
giu banboarnado mala
amāfela andə abura-māfela
dəm a bāləo dāng.

Mənia ka pàk anggo
acemana amə nggāliki mò,
mənanə à nda à kútiban kat
đidyal nə rəcandəa aba
kúrkúró andə ram gəna
a banza ka,
a ciá púp, nə agir
monzəo§ mô,
à swarkia abwana
arə anzali kat.*

24 Aba nggea-là Babila ka,
à kum nkila mala
amə'bangnəa mala 'Bakuli,
andə mala abwana
mala 'Bakuli,
andə abwana mənanə kat

‡ 18:22 18:22 Balli gbal aba: Isha 24:8; Ezək 26:13. § 18:23 18:23
Agir monzəo ka, kpapi pyauta abwana andə đikalú andə pakki
aburi mala kidiki bwa ko wal-lú. * 18:23 18:23 Balli gbal aba:
Ir 25:10.

à wal-luia a banza ka.>>†

19

Bwabunda tu-nggyal limurəm a kùli

¹ Anzəm mənıa ka, ən ok giu kəla loəsəban mala
bwabundəa mə'làkke kərkər a kùli, à kə na ama,
<<Haliluya!

Amsəban andə boarəwa
andə rəcandəa ka,
amala Bakuli mə'səm na.

² Abashi male ka,
kə pea aba məsəcau
andə kpate a nzongni.

Pànggəni mā-gyatarəu
məgule bashi;

yì mā-gyatarəu ka
nda kidiki banza
nə bealu məbane male
mala gyatarəu aban
nonggi nə aburana ka.

Bakuli pànggəni wi məbane
a kuni walo mənana wal-lú
aguro male ka.>>*

³ À nyare à loasə già dəm kpəm ama:
<<Haliluya!

Yele mənana kə lo aba
pi mala mā-gyatarəu
məgule ka,

nə nggə o a kùli málá male
pà kàm dāng!>>†

† **18:24 18:24** Balli gbal aba: Ir 51:49. * **19:2 19:2** Balli gbal aba:
Nggur 32:43. † **19:3 19:3** Balli gbal aba: Isha 34:10.

4 Aḃwana mægule lumi-ḃari-nong-ine andə agiryiləmu ka, à sarəa a nzali aban peri a ḃadəm Bakuli mənana do amur buno-murəm ngga. À loasə già à bang ama:

<<Bə do anggo, Haliluya!>>

5 Pələa bə giu pur nəban buno-murəm, na ama:
<<Wu ḃwangsə Bakuli ma'səm,
wun aguro male kat,
wun mana wu kə ḃanggi wi ka,
twal aban ḃwa məkyauwe
aban ká aban ḃwaməgule!>>‡

Li gírlina isə ḃwama mala Məgam

6 Sə ən ok bə giu ḃəm, kəla gí ḃwabundəa mə'kərkər nì aban mak gāwàn, kəla gí songnəo mala nggeamùr, sə kəla nggea ime mala mbulo, à kə na ama:

<<Haliluya!

Mətalabangŋo Bakuli
ma'səm mana Karban
kat ka,
nda Murəm ado,
sə gír kat ka,
nda abata yálban male.

7 Bə səm pak banboarnado andə pakkidíre,

sə bə səm pè wi gulo.
Pwari isəban mala
Məgam yina,
sə Māfela male ka,
giləkina rəl. §

‡ 19:5 19:5 Balli gbal aba: Ang 115:13. § 19:7 19:7 Balli gbal aba: Ang 118:24.

8 À pani wi nggubya
linən məboarne,
məpwasəe pwapwat,
bə oasə arəi.>>

Nggubya linən məboarne ka, nda cam a kúni
atúró məboarne mala abwana mala Bakuli ka.

9 Pələa məturonjar banggəm ama, <<Gilə cau
mənia ka: <Tsəkbu mala Bakuli nda amur abwana
mənana à tunəia aban ká a ban li gírlina isəban
mala Məgam ngga!> >> Sə na dəm ama, <<Amənia
ka, à nda ka cau mə'məsəcaunì mala Bakuli.>>

10 Lang ən ok cau mənə ka, kara ən kpa a nzali
a bədəm məturonjar nəma mə nə peri a baní. Sə
yì ka, banggəm ama, <<Awo, kəa peri a banam
dàng! Mim ngga mə nda biò guro andə bi guro
atà amə'eambo aməkwadi, mənana à kə banggi
abwana cau amur Yesu ka. Peri a ban Bakuli
nəmurəi bərbər, acemənana bangño mala bangnəa
nda cau mala Yesu.>>

*Yesu puro nə ká lwa arə
abwana mala Shetan*

11 Pələa ən sən kùli mənə, sə ən sən pər
məpwasəe aban came kam. Bwa mənana do a
nzəmi kwakiyi ka, lùlləi nda Mə'məsəcaunì andə
Məbafoe. Aba bashiki abashi male andə munəki
amunəo male ka, kə kpata agir kat a nzognì.*

12 Aməsəi na kəla bəsa mənana kə earki ka, sə
a bəmúri ka, asukuru-murəm na kam pas. Ndanə
lulləu mənana à giləi arəi, sə yì nəmurəi na sùrə
lulləuì ka. Kə bwa pà kəm dəm sùrəi dāng.†

* 19:11 19:11 Balli gbal aba: Ezək 1:1. † 19:12 19:12 Balli gbal
aba: Dan 10:6.

13 Oasə nggea-daura mənana à parri aba nkila ka, sə lulləu mənana à tunəki nəi ka, nda <<Cau mala Bakuli.>>

14 Amə'lwa mala kùli, mənana à túr adaura pwasəa mala nggubyaú linən a rəia ka, à puro a nzəm apər məpwasəke, sə à kə yiu atè.

15 A bakuni ka, nggeabyau məceauwe kə puro mənana nə gandəna abwana nəi arə anzali, mənana à mgbikiru ka. <<Nə yálmuria nə gara-bolo.>>‡ Nə betəki abi-məbura kəla mənana bwa nə betəki abəlanggun anap ace kəm mür-anap ka. Nə pək mənəia ka ace ləmdə bumlulla məcandəe mala Bakuli mana Karban kat ka amur amə'bealbikea.

16 Arə daura male a ban byali ka, lulləu nakam à giləi ama:

MURƏM MALA AMURƏMA ANDƏ GBANI AMUR
AMƏTALA ANZALI.§

17 Pələa ən sən bə məturonjar mala Bakuli aban came amur pwari a kùli. Loasə gi bəng-bəng nacau nə anyal mənana à kə yal a bumkuli ka ama: <<Wu yiu! Wu yì ramba ace lìli mægule mənana Bakuli giləkice ka.*

18 Wu yiu wu yì li nyam amurəma, andə abwana aməcandəe, andə akanggərang amə'lwa. Wu yiu wu yì li nyam apər andə amə'pər, nyam abwapəndəa kat, aguro andə abwana à dukdo bamuria ka, bwa məkyauwe andə bwa mægule.>>

19 Pələa ən sən nyambikea, andə amurəma mala banza, andə amə'lwa malea, à yì ramba a

‡ 19:15 19:15 Balli gbal aba: Ang 2:9. § 19:16 19:16 Balli gbal aba: Nggur 10:17; Dan 2:47. * 19:17 19:17 Balli gbal aba: Ezək 39:4,17-20.

banḡwáná, à nè kánə lwa arə ḡwa mənə do anzəm pər kwakiyi ka, sə arə amə'lwa male.

²⁰ Sə yì nyambikea ka, à bwali a tārəia andə məbangnəa mə'nyirì mənana pakkiyi agir-ndali ace ka. Nə aməno yì agir-ndali pea ka sə ḡosəki ta abwana mənana à ak nyouləa mala nyambikea, sə à peri a ban ḡənzál male ka. Nyambikea andə məbangnəa male mə'nyirì, yia kəm, à túriá nə yiləmia aba garang mala ḡəsa mənana kə li nə atali ear-ḡəsa ka.

²¹ Amə'lwa malea ka, à twaltea kat nə ngge-abyau məceauwe mənana kə pur a kún ḡwa mənana anzəm pər kwakiyi ka. Sə adəkəlaki yi suləo amur aluiá, à li gír mənana kárəia ka.

20

À bwal shetan à kùrrì ba apələa á-mwashat

¹ Ən sən ḡə məturonjar mala ḡakuli puro a kùli aban yiu a nzali. Bwal gír mən kun tūli-tətəkətə andə nsolo məgule a buì.

² Yiu yi gbami dərəgon, mənə yì share n'yaú mənana à tunəki ama Məḡealbikea ko Shetan ngga, sə kùrrì nə nsolo ḡə pak apələa á-mwashat aba kùrban.

³ Məturonjar pələa ramte aba tūli-tətəkətə, gír kúni sə kumləi, ace mənana ḡə kəa swarki abwana arə anzali ḡəm raka, she ḡə aməno yì apələa á-mwashat maləna ka. Anzəm mənə ka, duməna púp à nè yia panzəi arə apwari ḡəti.

⁴ Pələa ən sən abuno-murəm sə abwana mənana à do amúriá ka, à pania rəcandəa mala pak ḡashi. Sə ən sən ayiləmi abwana mənana à kasə ḡamuria

ace nakún malea amur Yesu andə bang cau mala Bakuli ka. Yia ka, à peri a ban nyambikea ko bənzál male dāng, sə à ak nyouləa male a kúndəmbia ko arə abuia dāng. Yia kat, à lo nə yiləmu dəm, sə à duk amurəma atə Kərəsti arə apələa á-mwashat.*

⁵ Mənia ka, nda lo nə yiləmu mədəmbe. (Acili abwana mənana à wuna ka, à lo nə yiləmu dāng she anzəm mənana mənə yì apələa á-mwashat maləna ka.)

⁶ Amənia yia abwana à kum kāmbe aba lo a bəmbe nə yiləmu a dəmbe ka, à ndanə tsəkbu mala Bakuli, sə yia ka aməfele na. Baria lú pà nə rəcandəa amúrià dāng. A kúnì ka, à nə duk apəris mala Bakuli andə mala Kərəsti, sə à nə duk amurəma atə Kərəsti arə apələa á-mwashat.

Kpa mala Shetan andə masələata kidiki male

⁷ Bə apələa á-mwashat maləna ka, à nə panzə Shetan, nə purì bá ndàkurban male.

⁸ Nə o nə nggá swarki abwana mala anzali, à nə purkio arə abuban aba banza kat, mənana à dapi kat ka, à tunəia ama Gog andə Magog. Shetan nə nggá rambia a banbwáná ace ká lwa; làkkì malea ka ballè pà kām dāng, kəla làkkì mala aməsəsala a kun nggeamùr.†

⁹ Sə ən sənia à puro aban ká amur banfana mətangje mala bá banza, à kya kārì kàttì mala abwana mala Bakuli andə nggea-là mənana Bakuli

* **20:4 20:4** Balli gbal aba: Dan 7:9,22,27. † **20:8 20:8** Balli gbal aba: Ezək 38:2,9,15.

earkiyi ace raka, a bələu. Səama bəsa puro a kùli yi suləo amúrià, pisəia puppup.

¹⁰ Sə yì Shetan, mənana swarkia ka, à ramte aba garang mala bəsa mənana kə li nə atali ear-bəsa ka, àkə ban mənana à ramta nyambikea andə məbangnəa mə'nyirni kəm ngga. À nə ueo kano aba kum kwanban mə'kərkər ni du andə pwari, mənana málá male pà kəm raka.

Masələata Bashi

¹¹ Sə ən sən nggea buno-murəm məpwasəe andə bwa mənana do amurí ka. Nzali andə kuli banggi badəmbi, à o à kya ndərmi, ko à nyare à sənia dəm dāng.‡

¹² Sə ən sən abwana mənana à wuna ka, bwa mēgule andə bwa məkyauwe, aban came a badəm buno-murəm ni. Pələa à mēngi amaləmce, sə à yì mən bē maləmce, mēnia ka nda Maləmce Yiləmu. Sə abwana mənana à wuna ka, à pakkia wia bashi arə agir mənana à pək ka, kəla mənana ndakam à giləia abalə amaləmce mənəo ka.

¹³ Nggeamür ndəli alú mənana abaləi ka. Lú andə Domurəm mala lú ka, à pusə alú-abwana mənana abaləia ka. Sə koya bwa ka, à pakki wi bashi arə atúró male mənana pək ka.

¹⁴ Pələa à ramta Lú andə Domurəm mala lú aba garang mənana kə li nə bəsa ka. Mənia yì garang mala bəsa ka, nda bəria lú.

¹⁵ Sə bwa mənana kat lùlləi pà kəm à giləi aba Maləmce Yiləmu§ raka, à túrí aba garang mənana

‡ **20:11 20:11** Balli gbal aba: Ang 114:7. § **20:15 20:15** *Maləmce Yiləmu*: Mənia ka nda maləmce mənana Bakuli giləkina alullə abwana mənana à nə kum yiləmu mənana málá male pà kəm raka a bələi.

kə li nə bəsa ka.*

21

*Bakuli pusə bəsa kùli
andə bəsa nzali*

¹ Pələ ən sən kùli məbəshe andə nzali məbəshe. Kuli mənana didyal andə nzali mənana didyal ka, à ndərmina, sə nggeamùr gbal ka pà kàm dəm dāng.*

² Sə ən sən Nggea-là Məfele, yì bəsa Urəshalima. Ən səni puro a ban Bakuli a kùli, sə kə suləo aban yiu. À giləkini pepè kəla mäfela mənana à giləki wi rəi aba boarnsari ace ká a ban burí ka.†

³ Ən ok bə giu mægule pur nəban buno-murəm mala Bakuli, nacau ama:

Wu səni, ban-do mala Bakuli adyan ngga, nda a ban abwana male! Yì ka, nə do andəia, sə yia ka, à nə duk abwana male. Bakuli nə nggearəi nə do ateà.‡

⁴ Nə esəki mərəm kat a məsəia, sə lú, andə bumkidíkea, andə bua andə kwanban ngga, à pà nə pàk kàm dəm dāng. Amənia yì agir mənana didyal ka, à umna dədək.§

⁵ Sə bwa mənə do amur buno-murəm ngga bang ama:

Wu səni, mə ndo mə nə nyesə agir kat à nə pələ bəshe!

Pələ na dəm ama:

* **20:15 20:15** Balli gbal aba: Sən 3:5. * **21:1 21:1** Balli gbal aba: Isha 66:22. † **21:2 21:2** Balli gbal aba: Ezək 37:27. ‡ **21:3 21:3** Balli gbal aba: Pur 25:8; 29:45; Pəris 26:11-13; 2Kor 6:16. § **21:4 21:4** Balli gbal aba: Isha 25:8; 35:10; 65:19.

Gilə cau mənıa ka, acemənana cau na, à nə earnəi, sə məsəcau na.*

⁶ Dəm ngga nam ama:

Ko man kat ka à maləna pë. Mə nda Tite, sə mə nda Masələate†. Bwa mənana kat məsamur wali ka, mə nə pe wi mür bə nu, aba mgbede mür mala yiləmu, pà nə mbwe kəgır dāng.‡

⁷ Bwa mənana kat limurəm ngga, mə nə pe wi libala mala amənia yì agir ka, sə yì ka, nə duk munem sə mə nə duk Bakuli male.§

⁸ Sə mənıa ka nda gır mənana nə kum abwana mənana amə'bangciu na, andə amə pakki agir monzəo*, andə amə dwayi earnə mim, andə amə pakki agirbana, andə amə walki alú, andə amə do kidiki mala nongginə-rəarəu na ka. Yia kat andə amə peri a ban ankúl andə alú, andə abwana mənana kat amə na'nyir na ka, à nə ramtea aba garang mala bəsa mənana kə li nə atali ear-bəsa ka. Mənıa ka, nda baria lú.†

Məturonjar ləmdəi Yohana Nggea-là mala Bakuli

⁹ Mwəshat atə aməturonjar mala Bakuli, yia mənəo tongno-nong-bari, mənana à bwal atasau

* **21:5 21:5** Balli gbal aba: Isha 43:19. † **21:6 21:6** Mə nda Tite, sə mə nda Masələate: Ko <<Mə nda Alfa sə mə nda Omega.>> ‡ **21:6 21:6** Balli gbal aba: Isha 55:1. § **21:7 21:7** Balli gbal aba: Ang 89:27-28. * **21:8 21:8** Agir monzəo ka, kpapi pyauta abwana andə dıkalú andə pakki aburi mala kidiki bwa ko wal-lú. † **21:8 21:8** Balli gbal aba: Isha 30:33.

mana à lumsəkia nə masələata agir yinə tanni-twal-là ka, yiu a banam. Nam ama, <<Yiu, mə nə ləmdəo Mālá Məgam, yì Māfela male.>>‡

¹⁰ Pələa twalam aba rəcandəa mala bangjo, um nə mim amúr be nkono mēgule mənana nggea mə'dāhre na ka, sə ləmdəəm Nggea-là Məfele, Urəshalima. Ən səni puro a ban Bakuli a kùli, sə kə suləo aban yiu. §

¹¹ Boarəwa mala Bakuli tsəi kə tâ'nzama tyal-tyal. Esəke boarnsari gərədau kəla kərstal. Giləkea male pepè kə twal məsəu pəlilip kəla tali'gəna, kəla jaspə.

¹² Sheran mənana kàri nggea-là ka, dāh'rya sə tangja, sə ndanə akunbala arəi lum-nong-bari. À tamsə aməturenjar lum-nong-bari à kə yál akunbala mala nggea-là. Amur koya kunbala mənana arə sheran ngga, à gilə mwashat atà lullə atəu lum-nong-bari mala amə Isərayila.*

¹³ À tsəkia akunbala tərú-tərú arə abuban ine mala nggea-là; tərú nə njar-takuli, tərú nə njar-nza, tərú nə njar-kunmur, sə tərú nə njar-nzali.

¹⁴ Yì sheran mala nggea-là ka, à kwákité amur akusəba lum-nong-bari mənana à nongsəia amur rəarəia ka. Arə koya kusəba ka à gilə lullə mwashat atə amə'mishan lum-nong-bari mala Məgam.

‡ **21:9 21:9** *Mālá Məgam, yì Māfela male*: Mənia ka bāləi nda, abwana mala Bakuli, yia mənana à angjəna Cau Amsəban mala Kərəsti, sə à kpapina bamuria andəi à nè do andəi andəa Bakuli aba rəpwala andə banboarnado, gauwa pa kəm dāng, sə masələate pà kəm dāng. § **21:10 21:10** Balli gbal aba: Ezək 40:2. * **21:12 21:12** Balli gbal aba: Ezək 48:30-35.

15 Məturenjar mənana bangcau nə mim ngga ndanə məmunagara kārəkigir a bui, a pè nə zənariya. Nə ngga kārəkina nggea-là nəi andə akunbala andə asheran male.[†]

16 Lang məturenjar kārəki nggea-là nə muna-gara kārəkigir male ka, kumi ka sauwa male nda mwashat andə tangña male. Yàle dāh'rya male nda gbal mwashat andə sauwa andə tangña male, sə ko mə ye ateà kārəi ka, kilomita á-bari nə gbəman-ine[‡] na.

17 Dəm ngga kārəki dāh'rya mala sheran mala nggea-là, sə kumi ka nda mita lumi-tongno-nong-mwashat [60 m]. Məturenjar kpata kārəkigir mənana bwapəndəa kasə ka.

18 Sheran mala nggea-là ka à bə nə atali məboarne, atali jaspə. Sə nggea-là ka, à bə nə zənariya kat, zənariya mənana à zuri nə kəgiri raka, bāləi boarnsari gəradəu kəla gəlas.

19 Sheran mala nggea-là ka, à kwákité amur akusəba mala atali-gəna məboarne dāngdāng lum-nong-bari. Kusəba mənana à tsəi a tadəmbe ka, tali jaspə na. Baria kusəba mənana à nongsəi amur mənə ka, safir na. Tàruia ka, aget na. Inea ka emeral na.[§]

20 Tongnoia ka, onis na. Tongno-nong-mwashatia ka, karnelia na. Tongno-nong-baria ka, kərisolat na. Tongno-nong-tàruia ka, beril na. Tongno-nong-inea ka, tofas na. Lumia ka, kərisopəras na. Lum-nong-mwashatia ka, jasinta

[†] 21:15 21:15 Balli gbal aba: Ezək 21:15. [‡] 21:16 21:16 kilomita á-bari nə gbəman-ine: ko <<mel á-mwashat nə gbəman-tongno>>

[§] 21:19 21:19 Balli gbal aba: Isha 54:11-12.

na. Sə à masələte nə lum-nong-baria kusəba mənana à nongsəi amur abi ka, nə tali amitis.

²¹ Akunbala lum-nong-bari mala nggea-là ka, à giləkia nə sala-bá-nkombo-nggeamùr; koya kunbala ka, nə male yì ulangni sala-bá-nkombo mənana à pè nēi ka. Sə njar mēgule mənana aba nggea-là ka, à pè nə zənariya mənana bālēi nong tyal-tyal nə boarnsari kəla gəlas.

²² Ən sən ma kə ndà-peri aba yì nggea-là dāng, acemənana Mətalabangŋo Bakuli mənana Karmur Gulo kat andə Məgam ngga, à nda ka ndà-peri male.

²³ Sə yì nggea-là ka, pà nə na ce pwari ko zongŋo bəà tǎ amurí dāng, acemənana tǎ mala boarbwa mala Bakuli ka, kə pa tǎlaban abaləi, sə Məgam ngga nda tǎlaban male.*

²⁴ Abwana mala anzali nə gya aba tǎlaban male, sə amurəma mala banza nə yiu nə agulo† malea abaləi.

²⁵ À pà nə gír akunbala mala nggea-là dāng ko aya pwari ka, acemənana akanó ka, dù pà kām dāng.‡

²⁶ Sə boarbwa andə gulo§ mala anzali banza ka, à nə yinəia abaləi.

²⁷ À pà nə eare bə kəgír beami bə kúti kam dāng. Sə kəbwa pà kām gbal mənana mə pakki agir kəsəkya na, ko mə dʷanyɪ came amur məsəcau na ka, nə kútiô akano dāng; she kə abwana

* **21:23 21:23** Balli gbal aba: Isha 24:23; 60:1,19. † **21:24 21:24** agulo Ko <<aboardwa.>> ‡ **21:25 21:25** Balli gbal aba: Isha 60:11. § **21:26 21:26** gulo Ko <<Gəna.>>

mənana lulləia nda kam à gilənia aba Maləmce Yiləmu* mala Məgam ngga.†

22

Yohana sən nggeasala mala mür yiləmu

¹ Dəm ngga məturonjar ləmdəam nggeasala mala mür pa yiləmu. Mür nî kwar gəradau kəla kərstal. Kə bun aban buno-murəm mala Bakuli andə mala Məgam sə kə bangña.

² Bangña kə kúti nə babaləu mala njar məgule mala bá nggea-là. A koya nkaring mala kun mür mala nggeasala ka, nggun nda kam mənana kə pa yiləmu ka. Nggunî kə pusə a'ulang abəle dāngdāng lum-nong-bari aba pələa mwashat; koya zongño ka, kə pusə ulang male yì bəle. Ambu ngguni ka buri na ace walkwánó mala anzali mala abwapəndəa*.†

³ Súban ngga pà nə pək kàm dəm amur kəgìr aba mənə yì nggea-là ka dāng. Bakuli nə nggearəi, andə Məgam ngga, à nə do abaləi amur abuno-murəm malea, sə abwana male nə nggə peri a baní.‡

⁴ À nə sən baməsəi sə lùlləi ka à nə giləi a kundəmbəia.§

* **21:27 21:27** *Maləmce Yiləmu* ka, nda maləmce mənana abaləi ka Bakuli giləkina alullə abwana mənana à nə kum yiləmu mənana málá male pà kàm raka. † **21:27 21:27** Balli gbal aba: Isha 52:1;

Sən 3:5. * **22:2 22:2** *buri na ace walkwánó mala anzali mala abwapəndəa* Ko <<nda ace twalban atanni mala abwapəndəa.>>

† **22:2 22:2** Balli gbal aba: Tite 2:9. ‡ **22:3 22:3** Balli gbal aba:

Zak 14:11. § **22:4 22:4** Balli gbal aba: Ang 17:15.

⁵ Dù pà nè nyare nè pak dəm dāng. À pà nè earce pitəla ko pwari ace pa tǎlaban dəm dāng, acemənana Mətalabangŋo Bakuli ka, nda tǎlaban, nè tǎ amúrià. Sə à nè duk amurəma masələate pà kàm dāng.

⁶ Pələa məturonjar banggəm ama:

Amənia yì acau ka məsəcau na sə à nè earnəia. Mətalabangŋo Bakuli mənana gingginə bangŋo mala amə'bangnəa male ka, nda tasə məturonjar male bə yì banggi aguro male, agir mənana à nè yia pur púp banì pà nè sau raka.

Yesu nia kə yiu ka

⁷ Yesu kə na ama, <<Wu səni, mə ndya ən nggə yiu adyan tù ka! Abwana mənana à kə kpata acau mala bangnəa mənana à giləia aba mənia yì maləmce ka, à ndanə tsəkbu!>>

⁸ Mim Yohana, mə nda mənana ən ó sə ən sən amənia yì agir ka. Lang ən ongnəia sə ən sənənia ka, kara ən kpa a nzali mə nə peri a kusə məturonjar mala Bakuli mənana ləmdəam mia ka.

⁹ Sə yì ka, nam ama:

Awo, kəa peri abanam dāng. Mə nda guro mala Bakuli, kəla we wunə amə'eambo, amə'bangnəa mala Bakuli, andə abwana mənana kat à kə kpata gir mənana à giləi aba mənia yì maləmce ka. Peri aban Bakuli nəmurəi bərbər!

¹⁰ Pələa kwarkiram ama:

Kəa na ama awu nə səmbərə ce acau mala bangnəa mənana aba maləmce mənia ka dāng, acemənana pwari gbəshinə tù mana amənia yì agir kat ka à nè kumban ngga.

11 Bwa mənana kat kə pak gır məbane ka, bə lidəmba aba pəkkiagir məbane. Bwa mənana kat məbealbikea na ka, bə lidəmba aba bealbikea male. Bwa mənana məbealboarna na ka, bə lidəmba aba do-bealboarna. Bwa mənana tər bəmürì bə duk mala Bakuli ka, bə lidəmba aba do tər bəmuru aban Bakuli.*

12 Yesu kə na ama, <<Wu səni, mə ndya ən nggə yiu adyan tū ka! Atangnakusəu mem na a buam, mə nə yia pè koya bwa ka tangnakusəi mala gır mənana karə arə túró mənana pək ka.†

13 Mə nda Alfa andə Omega, Mədəmba andə Mətankwang, Tite andə Masələate.>>‡

14 Abwana mənana à kə lakkí anggea-daure malea, à do aba boarnsari mala babum ngga, à ndanə tsəkbu. Bakuli nə nyinggia wia ban arə kunbala bəà kutio aba yì nggea-là sə bəà li bəlanggun mala nggun yiləmu.

15 A nza nə nggea-là ka à nda ka amə do kidiki kəla anvwa, andə amə pakkia gır monzəo, andə amə pak caubikea nonggi nə rəarəu, andə amə walki-alú, andə amə peri aban ankúl andə alú, andə abwana mənana kat à kə earce pak túró nyir, sə amə swarkiban na ka.

16 Mim Yesu, ən túr məturonjar mem bə bangga wun amənia yì agir ka ace a'ikəlisiya. Mə nda Məkə Murəm Dauda, ən pur a tən male. Mə nda nlero dəmbəri mə tənə.§

17 Bangjo mala Bakuli andə Məfela, à kə na ama, <<Yiu!>>

* 22:11 22:11 Balli gbal aba: Dan 12:10. † 22:12 22:12 Balli gbal aba: Isha 40:10; Ir 17:10. ‡ 22:13 22:13 Balli gbal aba: Isha 44:6; 48:12. § 22:16 22:16 Balli gbal aba: Isha 11:1,10.

Bwa mənana kat ok mənıa yì cau ka, bə na ama <<Yiu!>>

Bə məsamur wal kəbwa ka, bə yiu! Bwa mənana earce ka, bə yì nu mur yiləmu bə.*

¹⁸ Ən nggə nunkir koya bwa na kat kə ok acau mala bangnəa mənana à giləia aba maləmce mənıa ka:

Bə kəbwa tsək be amur agir mənana à giləe akani ka, Bakuli nə tsəki wi be amur agir yinə tanni twal la mənana à kanıcea aba mənıa yì maləmce ka.

¹⁹ Sə bə kəbwa amsə bekə gır abalə acau mala maləmce bangnəa mənıa ka, Bakuli nə amsəi wi kāmbe male. Pə nə kùmô nə li bəlanggun yiləmu dāng, sə pə nə kutio aba nggea-là məfele mənana à kaniki ce aba mənıa yì maləmce ka dāng.

²⁰ Yì, yì bwa mənana kə bang ama amənıa yì agir ka məsəcau na ka, kə na ama, <<E, mə ndya ən nggə yiu adyan tū ka!>>

<<Bə do anggo! Yiu, Mətalabangŋo Yesu!>>

²¹ Bə bwamuru mala Mətalabangŋo Yesu do atə abwana mala Bakuli.†

* **22:17 22:17** Balli gbal aba: Isha 55:1. † **22:21 22:21** Balli gbal aba: 2Tas 3:18.

Mbula-Bwazza
Portions of the Holy Bible in the Mbula-Bwazza
language of Nigeria

copyright © 2022 The Seed Company

Language: Mbula (Mbula-Bwazza)

Contributor: The Seed Company

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-12

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 10 Sep 2025 from source files dated 12 Jul 2025

dc693218-7e0b-5547-ab57-2e0275b90e93